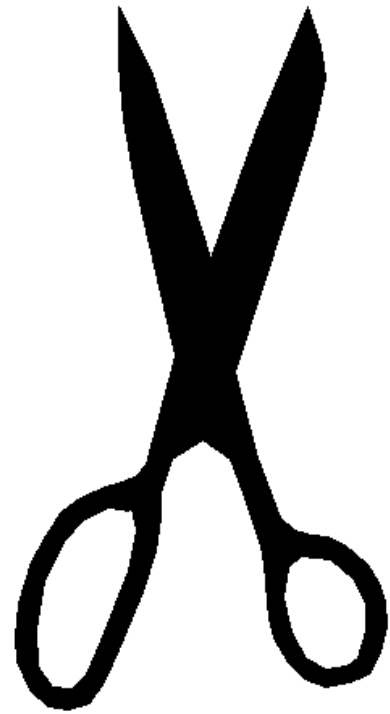

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ : ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Αυτό το μέρος περιλαμβάνει:

- Διερεύνηση του περιβάλλοντος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σχολείο.
- Πώς μπορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα να ενταχθούν στο πρόγραμμα σπουδών;
- Χρήσιμες μέθοδοι διδασκαλίας
- Πώς να σχεδιάσετε τις δικές σας διδακτικές δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Αξιολόγηση των διδακτικών δραστηριοτήτων σας σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα.

«Δεν μπορείς να διδάξεις τα ανθρώπινα δικαιώματα με έναν τρόπο που εναντιώνεται στα ανθρώπινα δικαιώματα»

Τσέχος δάσκαλος

Διερεύνηση του περιβάλλοντος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σχολείο

Η κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επιτυγχάνεται καλύτερα με το να τα βιώνεις στην πράξη. Η καθημερινή σχολική ζωή μπορεί να παρέχει αυτή την εμπειρία, και μπορεί να ενισχύσει την επίσημη μελέτη αφηρημένων εννοιών όπως η ελευθερία, η ανοχή, η δικαιοσύνη και η αλήθεια.

Εντούτοις τα σχολεία συχνά αποθαρρύνουν, παρά ενθαρρύνουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υποθέσεις και προκαταλήψεις υπάρχουν συχνά, οι οποίες αρνούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα μερικών ανθρώπων στο σχολείο. Παραδείγματος χάριν, εάν επιτρέπεται στους μαθητές να αποκαλούν άλλους μαθητές από θρησκευτικές ή εθνοτικές ομάδες της μειονότητας με προσβλητικά ονόματα, και κανένα μέτρο δεν λαμβάνεται από τους δασκάλους, αυτό στέλνει ένα μήνυμα στους μαθητές ότι η έλλειψη ανοχής είναι αποδεκτή. Είναι σημαντικό να αλλαχθούν αυτού του είδους τα μηνύματα, προκειμένου να επιτύχει η διδασκαλία για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ποιο είναι το τωρινό περιβάλλον των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σχολείο;

Παρακαλώ διαβάστε τις ακόλουθες ερωτήσεις και σκεφτείτε το σχολείο σας. Ο στόχος αυτών των ερωτήσεων δεν είναι να διαταραχθεί η πειθαρχία και η τάξη του σχολείου, αλλά να διευκολυνθεί η διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με τη δημιουργία ενός κλίματος σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σ' όλες τις τάξεις του σχολείου.

Σχέσεις μεταξύ των μαθητών:

Υπάρχουν περιπτώσεις βίας ή ταπείνωσης; Για παράδειγμα, με την ανταλλαγή χαρακτηρισμών;

Υπάρχουν προκαταλήψεις ενάντια στους μαθητές; Για παράδειγμα, ενάντια στις θρησκευτικές ομάδες, τα κορίτσια ή τους μαθητές από εθνικές μειονότητες ή οικογένειες προσφύγων;

Γίνεται τίποτα όποτε οι μαθητές παραπονιούνται για τη βία; Είναι αυτό αποτελεσματικό;

Σχέσεις μεταξύ δασκάλων και μαθητών:

Αναμένεται από τους μαθητές να υπακούουν τους δασκάλους χωρίς να κατανοούν τις εντολές;

Δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να εκφράσουν τη γνώμη τους στη θέσπιση και επιβολή των σχολικών κανόνων;

Το σύστημα βαθμολόγησης χρησιμοποιείται για να επιβάλει την πειθαρχία ή για να προάγει μερικούς εις βάρος των πολλών;

Οι μαθητές ταπεινώνονται από τους δασκάλους; Είναι ο τρόπος επιβολής της πειθαρχίας επιεικής;

Υπάρχει μαθητικό συμβούλιο;

Πότε οι μαθητές βλέπουν τον Διευθυντή;

Η πόρτα του γραφείου του Διευθυντή είναι ανοιχτή ή κλειστή;

Ο Διευθυντής ξέρει τα ονόματα των μαθητών;

Οι μαθητές αποκαλούνται με τα μικρά τους ονόματα ή με το επώνυμό τους;

Όλοι οι μαθητές χαίρουν ίσης αντιμετώπισης;

Υπάρχει μαθητικό συμβούλιο; Οι μαθητές εκλέγονται/επιλέγονται δημοκρατικά για αυτό το συμβούλιο;

Σχέσεις μεταξύ δασκάλων και Διευθυντών:

Οι δάσκαλοι φοβούνται να παραπονεθούν ή να κάνουν προτάσεις στο Διευθυντή;

Οι δάσκαλοι που διδάσκουν διαφορετικά μαθήματα εργάζονται ποτέ μαζί για παρουσιάσεις θεμάτων;

Ανταλλάσσουν διδακτικές εμπειρίες μεταξύ τους;

Εργάζονται οι δάσκαλοι ομαδικά και με συντονισμένο τρόπο;

Έχουν οι δάσκαλοι τη δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους σε αποφάσεις πολιτικής του σχολείου;

Οι δάσκαλοι έχουν ίση αντιμετώπιση;

Η προαγωγή εξαρτάται από την απόδοση ή από τις πολιτικές ή προσωπικές πεποιθήσεις;

Πώς είναι οι σχέσεις μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών αρχών;

Σχέσεις μεταξύ δασκάλων και γονέων.

Οι γονείς φοβούνται να παραπονεθούν στους δασκάλους όταν δεν τους αρέσει ο τρόπος που αντιμετωπίζονται τα παιδιά τους ή αυτά που διδάσκονται;

Φοβούνται ότι η διατύπωση παραπόνων μπορεί να κάνει τα πράγματα χειρότερα για τα παιδιά τους;

Οι γονείς συμμετέχουν στη διαχείριση του σχολείου; Είναι αποδοτική; Πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί;

Σχολικοί κανόνες και διαδικασίες:

Ποιες αξίες προάγονται στους σχολικούς κανόνες;

Αναμένουμε από τους μαθητές να υπακούουν τυφλά σε όλους τους κανόνες για χάρη της υπακοής και της πειθαρχίας;

Υπάρχουν κανόνες που ταπεινώνουν τους μαθητές, όπως το να χρειάζεται να παίρνουν άδεια κάθε φορά που πρέπει να πάνε στην τουαλέτα;

Είναι οι τιμωρίες άσχετες ή άδικες;
Έτσι οι σχολικοί κανόνες εφαρμόζονται εξίσου σε όλους τους μαθητές;
Συμβάλλουν οι μαθητές στη θέσπιση των κανόνων ή απλώς τους επιβάλλονται;

Το φυσικό περιβάλλον:

Οι συνθήκες διαβίωσης στο σχολικό κτίριο ακολουθούν τους κανόνες υγιεινής;
Υπάρχει προαύλιο;
Υπάρχουν κουρτίνες ή λουλούδια στις τάξεις;
Οι μαθητές συμμετέχουν στο να κάνουν την τάξη τους άνετη;
Οι ζωγραφιές, τα ποιήματα και τα κείμενα των μαθητών αναρτώνται στους τοίχους; Η εργασία των λιγότερο ικανών μαθητών παρουσιάζεται επίσης;
Τα υλικά μάθησης και ο εξοπλισμός είναι εξίσου διαθέσιμα για τους μαθητές ανεξάρτητα από το φύλο και την κοινωνική θέση;
Οι μαθητές έχουν έναν προσωπικό ασφαλή χώρο όπου μπορούν να αφήσουν τα προσωπικά τους αντικείμενα; Ή ένα χώρο όπου μπορούν να είναι μόνοι;

Τι μπορεί να γίνει για να βελτιωθεί το περιβάλλον των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σχολείο;

Οι ερωτήσεις στην προηγούμενη σελίδα εστίαζαν σε μερικά από τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σχολείο. Παρακάτω είναι μερικές συγκεκριμένες προτάσεις οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση του περιβάλλοντος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είναι βασισμένες στην ιδέα ότι εάν δίνεται στους μαθητές η ευθύνη να συμμετέχουν στην θέσπιση των κανόνων και να αποφασίζουν τι πρέπει να γίνει όταν οι κανόνες αθετούνται, τότε θα είναι περισσότερο πιθανό να σέβονται αυτούς τους κανόνες.

Βία, συγκρούσεις και προκαταλήψεις μεταξύ των μαθητών:

Οι δάσκαλοι και οι μαθητές μπορούν να εργαστούν μαζί για να αναπτύξουν μια συγκεκριμένη πολιτική ώστε να αντιμετωπίσουν αυτές τις καταστάσεις. Για παράδειγμα, αυτό είναι ένα προτεινόμενο σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση βίαιων συγκρούσεων:

- Σταματήστε τη σωματική ή λεκτική επιθετικότητα. Ανακαλύψτε το πραγματικό πρόβλημα ζητώντας σύντομες δηλώσεις από όσους εμπλέκονται και όσους παρίστανται ως μάρτυρες.
- Επιτρέψτε στους μαθητές να μιλούν ήσυχα με τη σειρά και καθησυχάστε ανήσυχους μαθητές.
- Ζητήστε από τους μαθητές προτάσεις για την επίλυση της σύγκρουσης και να είστε προετοιμασμένοι για να συνεισφέρετε με μια ή δύο ιδέες.
- Συζητήστε τις εναλλακτικές λύσεις βάσει της έρευνας για μια δίκαιη λύση.

- Συμφωνείτε σχετικά με ένα σχέδιο δράσης και ακολουθήστε το. Αν δεν είναι αποτελεσματικό μετά από μια δοκιμαστική περίοδο, συμβουλευτείτε τους μαθητές και δοκιμάστε μια άλλη λύση.
- Συνοδέψτε το συμβάν με μια συζήτηση, μια ιστορία, ένα παιχνίδι ρόλων ή μια καλλιτεχνική εργασία. Ζητήστε από τους μαθητές να το συγκρίνουν με παρόμοια περιστατικά.

Κανόνες:

Εάν οι μαθητές βρίσκουν κάποιους κανόνες περιττούς, άδικους ή αναίτιους γιατί να μην τους επιτρέψουμε να προτείνουν αλλαγές; Οι κανόνες στο σχολείο είναι απαραίτητοι, εάν θέλουμε να αποφύγουμε τη σύγχυση και το χάος, αλλά κάθε κανόνας μπορεί να εξετάζεται για να διαπιστωθεί αν είναι δίκαιος ή ακόμα έγκυρος. Οι δάσκαλοι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να συμβιβαστούν με τις ανάγκες των μαθητών εάν προτείνεται μια αλλαγή στους κανόνες, η οποία θα συνέβαλλε στην αποτελεσματική λειτουργία του σχολείου. Οι μαθητές θα πρέπει επομένως να αισθάνονται την ευθύνη σεβασμού των κανόνων.

Συνεδριάσεις της τάξης: (Από το *Educating for character* της T. Lickona, σσ. 149-151)

Οι συνεδριάσεις της τάξης μπορούν να είναι ένα σημαντικό πρώτο βήμα για την τροποποίηση του περιβάλλοντος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο σχολείο. Στις επόμενες τρεις σελίδες παρουσιάζονται οδηγίες βήμα προς βήμα για την έναρξη των συνεδριάσεων. Το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να θυμάστε όταν αρχίζετε τις συνεδριάσεις της τάξης είναι ότι θα χρειαστεί εξάσκηση προτού εσείς και η τάξη μάθετε βαθμιαία να απολαμβάνετε και να συμμετέχετε στις συνεδριάσεις. Μην αποθαρρύνεστε εάν η πρώτη προσπάθειά σας δεν στεφθεί με επιτυχία.

Οι συνεδριάσεις της τάξης μπορούν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να προγραμματιστούν τα επόμενα θέματα μελέτης, να επιλυθούν προβλήματα της τάξης, ή απλά να αποτελέσουν έναυσμα για τη λειτουργία της τάξης ως ομάδα. Ένα θετικό αποτέλεσμα της συνεδρίασης είναι ότι βοηθά τα παιδιά να συμμετέχουν, κάτι που συνιστά μια ζωτικής σημασίας δεξιότητα για την προστασία και υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρακάτω υπάρχει ένας κατάλογος τύπων συνεδρίασης της τάξης. Οι ερωτήσεις οι οποίες συνοδεύουν κάθε τύπο μπορούν να γίνουν από το δάσκαλο προκειμένου να συμμετέχουν οι μαθητές. Ωστόσο, για να είναι αποτελεσματικές, οι συνεδριάσεις της τάξης πρέπει να είναι ο χώρος εκείνος όπου οι μαθητές θα αισθάνονται ασφαλείς για να μοιραστούν τα συναισθήματά τους. Για να τους ενθαρρύνετε, μια καλή ιδέα είναι να μην τους πιέζετε να μιλήσουν εάν δεν θέλουν – σεβαστείτε το δικαίωμά τους να μένουν σιωπηλοί όταν το πιθυμούν. Θα είναι τότε πιθανότερο να μιλήσουν σε μια επόμενη συνεδρίαση.

Προσαρμόστε τις ιδέες στις επόμενες σελίδες έτσι ώστε να ταιριάζουν στην ηλικία των μαθητών σας.

Τύποι Συνεδρίασης της Τάξης

- *Συνεδρίαση Καλών Ειδήσεων*: Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Ποιος έχει να μοιραστεί μαζί μας καλά νέα»;
- *Κύκλος*: Πηγαίνεται γύρω από τον κύκλο χρησιμοποιώντας μια από τις «προτάσεις-εκκινήτες» που είναι παρακάτω. Ο καθένας μπορεί να επιλέξει να μιλήσει ή να σιωπήσει. Αφότου ο καθένας είχε μια ευκαιρία να μιλήσει, ο δάσκαλος μπορεί να αξιοποιήσει τη συμβολή κάποιων μαθητών ως αφετηρία για συζήτηση. Μερικά δείγματα προτάσεων-εκκινήτων είναι:
 - «Κάτι που μου αρέσει σ' αυτή την τάξη . . .»
 - «Κάτι που νομίζω πως θα έκανε την τάξη μας καλύτερη...»
 - «Μια απόφαση που νομίζω ότι πρέπει να πάρουμε...»
 - «Αναρωτιέμαι γιατί...»
 - «Με ανησυχεί ότι...»
 - «Θα ήθελα...»
- *Ωρα Φιλοφρονήσεων*: Επιλέγονται ένα ή δύο παιδιά, παίρνοντας ένα παιδί κάθε φορά, ο δάσκαλος προσκαλεί τους συμμαθητές να πουν κάτι που τους αρέσει ή θαυμάζουν σε αυτό το πρόσωπο.
- *Συνεδρίαση Στοχοθεσίας*: Συζητήστε τους στόχους για το πρωί, για την υπόλοιπη ημέρα, για την εβδομάδα, για ένα μέρος του Προγράμματος Σπουδών, για το ακαδημαϊκό έτος.
- *Συνεδρίαση Θέσπισης Κανόνων*: Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Ποιους κανόνες χρειαζόμαστε για την τάξη μας;» – «Για να πάμε στο γυμναστήριο;» – «Για να πάμε στο ζωολογικό κήπο;»
- *Συνεδρίαση Αξιολόγησης Κανόνων*: Βάλτε τους μαθητές να γράψουν σχετικά, και κατόπιν συζητήστε τις ακόλουθες ερωτήσεις: «Τι είναι οι σχολικοί κανόνες; Γιατί τους έχουμε; Είναι καλοί οι κανόνες; Εάν θα μπορούσατε να αλλάξετε ένα κανόνα, ποιος θα ήταν αυτός;... Χρειάζονται αλλαγή κάποιοι απ' τους κανόνες της τάξης μας έτσι ώστε να τους κάνουμε να λειτουργούν καλύτερα;»
- *Αξιολόγηση*: Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Τι καλό έγινε σήμερα;» «Πώς μπορούμε να κάνουμε το αύριο μια καλύτερη μέρα;» «Πώς μπορούμε να κάνουμε αυτή τη δραστηριότητα να λειτουργήσει καλύτερα την επόμενη φορά;».
- *Στοχασμοί*: Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Τι μάθατε από αυτή τη δραστηριότητα (ενότητα, πρότζεκτ, βιβλίο);».
- *Παρουσίαση Μαθητών*: Ένας ή δύο μαθητές παρουσιάζουν ένα μέρος της εργασίας τους, όπως ένα πρότζεκτ ή μια ιστορία.
- *Προβλήματα*
 - *Ατομικά προβλήματα*: «Ποιος έχει ένα πρόβλημα που ίσως θα μπορούσαμε να τον βοηθήσουμε να το λύσει;»
 - *Ομαδικά προβλήματα*: «Τι αποτελεί πρόβλημα της τάξης για το οποίο πρέπει να μιλήσουμε;»
 - *Παράπονα και συστάσεις*: Μπορείτε να κάνετε ένα παράπονο για ένα πρόβλημα, αλλά πρέπει να κάνετε και μια σύσταση για τη διόρθωσή του.
 - *Συνεδρίαση Δικαιοσύνης*: «Πως μπορούμε να λύσουμε αυτή τη σύγκρουση με ένα τρόπο που να είναι δίκαιος σε όλους;»

- *Ακαδημαϊκά ζητήματα:* Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Γιατί νομίζετε ότι πρέπει να το μελετήσετε αυτό;» «Τι θα σας βοηθούσε να βελτιώσετε τις εργασίες σας στο σπίτι;» «Τι θα σας βοηθούσε να τα πάτε καλύτερα στο επόμενο τεστ;» «Πώς θα μπορούσατε να έχετε πάει καλύτερα στο τελευταίο τεστ;
- *Συνεδρίαση Βελτίωσης της Τάξης:* Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Ποιες αλλαγές θα έκαναν την τάξη μας καλύτερη;» Δυνατότητες: μεταβολή της φυσικής διεύθετης της τάξης, νέοι τρόποι εργασίας από κοινού, νέα παιχνίδια μάθησης, κ.λ.π.
- *Μετά τη συνεδρίαση:* Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Τι αποτελέσματα έχει η λύση/αλλαγή που συμφωνήσαμε σχετικά με την εργασία; Μπορούμε να την κάνουμε να λειτουργήσει καλύτερα;»
- *Συνεδρίαση Εννοιών:* Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Τι είναι φίλος;» «Πώς αποκτούμε φίλους;» «Τι είναι συνείδηση; Πώς σας βοηθάει;» «Τι είναι ψέμα; Είναι ποτέ σωστό να λέμε ψέματα;» «Τι είναι εμπιστοσύνη; Γιατί είναι σημαντική;» «Τι είναι θάρρος; Πώς οι άνθρωποι το δείχνουν;».
- *Κουτί Προτάσεων/Επιχειρησιακό Κουτί της Τάξης:* Οποιοδήποτε κατάλληλο θέμα έχουν προτείνει οι μαθητές για συζήτηση.
- *Συνεδρίαση για τις συνεδριάσεις:* Εδώ, κάντε ερωτήσεις όπως «Τι σας άρεσε στις συνεδριάσεις της τάξης μας; Τι δεν σας άρεσει; Τι πετύχαμε; Πώς μπορούμε να βελτιώσουμε τις συνεδριάσεις μας;».

Οι καλές συνεδριάσεις της τάξης μπορούν να είναι ένα ισχυρό εργαλείο το οποίο θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε για να πείσετε τον διευθυντή σας ότι ολόκληρο το σχολείο θα ωφελούνταν από μια σχολική συνεδρίαση ή ένα σχολικό συμβούλιο. Στο σχολικό συμβούλιο, εκλεγμένοι εκπρόσωποι από κάθε τάξη θα μπορούσαν να συναντηθούν με το προσωπικό για να δώσουν συμβουλές/ιδέες πάνω σε πραγματικά σχολικά προβλήματα. Εάν οι εκπρόσωποι είναι υποχρεωμένοι να αντιπροσωπεύουν απόψεις της τάξης τους (τις οποίες μπορούν να ανακαλύψουν στις συνεδριάσεις της τάξης τους), το σχολικό συμβούλιο μπορεί να είναι ένα πραγματικά δημοκρατικό μοντέλο [πρότυπο] το οποίο θα προετοιμάσει τους μαθητές για τη συμμετοχή σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Μια σαφής δομή για τις συνεδριάσεις θα συμβάλλει στην επιτυχία τους. Παρακάτω είναι ένα προτεινόμενο μοντέλο, το οποίο μπορείτε να προσαρμόσετε στη δική σας κατάσταση.

Ιδέες για ένα μοντέλο συνεδρίαση τάξης:

- *Κύκλος:* Σχηματίστε έναν καλό κύκλο και ζητήστε από τους μαθητές να είναι ήσυχοι.
- *Ορίστε την ημερήσια διάταξη:* Δηλώστε το σκοπό της συνεδρίασης και τα διάφορα θέματα προς συζήτηση.
- *Ορίστε τους κανόνες:* Θεσπίστε ή αναθεωρήστε κανόνες για «καλή συζήτηση και ακρόαση».
- *Χωρίστε την τάξη σε ζευγάρια*
- *Θέστε το πρόβλημα ή την ερώτηση:* Για παράδειγμα, «αρκετοί άνθρωποι έχουν πει πως ανταλλάσσονται πολλοί χαρακτηρισμοί στο προαύλιο. Π.χ. «Εβραϊέ» «Γύφτε». Τι μπορούμε να κάνουμε για να το επιλύσουμε;».

- *Συζήτηση συνεργατών:* Βάλτε τους συνεργάτες [παρτενέρ] να μοιραστούν τις σκέψεις τους ο ένας με τον άλλο (3 έως 5 λεπτά), κάντε το γύρο της τάξης και βοηθείστε όσα παιδιά καθυστερούν να αλληλεπιδράσουν.
- *Σήμα για ησυχία:* Καθιερώστε ένα σήμα για την παύση της συζήτησης στα ζευγάρια και ετοιμαστείτε για να αρχίσει η συζήτηση με όλη την ομάδα.
- *Συζήτηση με όλη την ομάδα:* Προσκαλέστε μερικά ζεύγη μαθητών να μοιραστούν τις ιδέες τους με την ομάδα, ενθαρρύνετε τις αντιδράσεις σ' αυτές τις ιδέες, κάντε επιπρόσθετες ερωτήσεις, εάν κριθεί απαραίτητο, καταλήξτε σε συμφωνία και καταγράψτε την. Σχεδιάστε τι θα κάνετε και ορίστε το χρόνο για μια επακόλουθη συνεδρίαση.
- *Κλείστε τη συνεδρίαση:* Εδώ, μπορείτε να πάρετε με τη σειρά τα παιδιά για τελικά σχόλια, συνοψίστε τι συνέβη, ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν τι θυμούνται περισσότερο από τη συνεδρίαση, ή αξιολογήστε την.

Όταν η τάξη έχει συνηθίσει να συνεδριάζει, οι μαθητές από μόνοι τους μπορούν να αναλάβουν την ευθύνη για τις συνεδριάσεις. Για παράδειγμα, με το να αναλάβουν εκ περιτροπής να καθοδηγούν τις συνεδριάσεις, να συνοψίζουν τι έχει ειπωθεί από τους άλλους ή με το να κρατούν σημειώσεις από τα συμπεράσματα που συνάγονται.

Μια άλλη χρήσιμη συμβουλή η οποία αυξάνει τη συμμετοχή των μαθητών στη συνεδρίαση, είναι να υποβληθεί στους μαθητές μια ερώτηση και να τους δοθεί χρόνος να σημειώσουν τη δική τους απάντηση προτού τους ζητηθεί να τη μοιραστούν με την ομάδα.

Θέματα για σκέψη:

Πολλοί δάσκαλοι έχουν βρει ότι η εποπτεία και στη συνέχεια η αλλαγή της δικής τους συμπεριφοράς ήταν ένα σημαντικό βήμα στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην τάξη τους. Για να βοηθηθείτε, μπορείτε να κάνετε στον εαυτό σας τις ακόλουθες ερωτήσεις, ή να τις συζητήσετε με συναδέλφους. Ίσως να είναι χρήσιμο να εξετάσετε αυτές τις ερωτήσεις για μια εβδομάδα ή περίπου τόσο, κατά τη διάρκεια της οποίας παρακολουθείτε τη δική σας συμπεριφορά στην τάξη και σκέφτεστε τρόπους με τους οποίους αυτή μπορεί να βελτιωθεί.

- Αντιμετωπίζετε όλους τους μαθητές ως οντότητες; Τους προσφωνείτε με τα δικά τους μικρά ονόματα; Εάν ναι, φροντίζετε να λέτε το όνομα σωστά;
- Χρησιμοποιείτε την οπτική επαφή και το άγγιγμα για να επιβεβαιώσετε τους μαθητές για την προσοχή και το ενδιαφέρον σας;
- Ζητάτε συγγνώμη όταν κάνετε ένα λάθος;
- Επιτρέπετε στους μαθητές να παίρνουν σημαντικές αποφάσεις; Για παράδειγμα, σχετικά με το τι θα κάνουν μετά, τι βιβλία θα διαβάσουν, πού θα γευματίσουν...;
- Ενθαρρύνετε καλές συνήθειες ακρόασης; Για παράδειγμα, ηρεμείτε την τάξη με διακριτικό τρόπο ή βάζετε τις φωνές;
- Χαμογελάτε στην τάξη;
- Ανταμοίβετε όλη την ομάδα για κάτι καλό που έχει γίνει από κοινού; Επαινείτε την συνεργασία, τη φροντίδα και την ηρεμία ή, μόνο την καλή ακαδημαϊκή εργασία;
- Χρησιμοποιείτε τη στοίχιση όταν δεν είναι απαραίτητη ή επιτρέπετε στους μαθητές να κινούνται κατά ομάδες;

- Χαρακτηρίζετε τους μαθητές ως καλούς και κακούς;
- Φοβάστε τη σύγχυση και το θόρυβο, ακόμα και αν προκαλούνται από μαθητές που δουλεύουν σκληρά;

Πώς μπορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα να ενταχθούν στο Πρόγραμμα Σπουδών;

Σε ιδανικές συνθήκες, τα ανθρώπινα δικαιώματα θα πρέπει να είναι ένα μέρος όλων των σχολικών μαθημάτων και θα πρέπει να ενυπάρχουν σε όλο το φάσμα της μαθησιακής εμπειρίας των μαθητών. Ωστόσο, επειδή οι περιστάσεις είναι διαφορετικές σε κάθε χώρα και περιοχή, οι δάσκαλοι έχουν χρησιμοποιήσει πολλές διαφορετικές τακτικές για να εντάξουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στο δικό τους Πρόγραμμα Σπουδών. Αυτές οι τακτικές μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο ευρείες κατηγορίες:

- Αρχίζοντας να διδάσκετε ανθρώπινα δικαιώματα σε «επίπεδο βάσης» με οποιονδήποτε τρόπο μπορείτε, με την άδεια του διευθυντή ή των τοπικών ανωτέρων υπαλλήλων [Διδασκαλία σε «επίπεδο βάσης»]. Ο εκπαιδευτικός αρχίζει να διδάσκει ανθρώπινα δικαιώματα με οποιονδήποτε τρόπο έχοντας πάρει πρώτα την άδεια του διευθυντή ή των τοπικών ανωτέρων υπαλλήλων].
- Πείθοντας τις τοπικές ή κρατικές εκπαιδευτικές αρχές να αλλάξουν το σύστημα από την κορυφή έτσι ώστε να εξευρεθούν κονδύλια και διαθέσιμος χρόνος για τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων [Προσπάθεια ευαισθητοποίησης των τοπικών ή εθνικών αρχών έχοντας ως στόχο την αλλαγή νοοτροπίας από την κορυφή του εκπαιδευτικού συστήματος έτσι ώστε να εξευρεθούν κονδύλια και διαθέσιμος χρόνος για τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων].

Συχνά οι δάσκαλοι έχουν συνδυάσει αυτές τις τακτικές ξεκινώντας με τη διδασκαλία σε «επίπεδο βάσης» και χρησιμοποιώντας έπειτα τις επιτυχίες τους σαν απόδειξη προκειμένου να πείσουν τις εκπαιδευτικές αρχές να αλλάξουν το σύστημα.

Προγράμματα Σπουδών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης:

Στα δημοτικά σχολεία, επειδή υπάρχει λιγότερη πίεση εξετάσεων στα παιδιά και το προσωπικό και οι δάσκαλοι, επειδή διδάσκουν συνήθως αρκετά μαθήματα σε μια τάξη, δεν δυσκολεύονται να πάρουν την άδεια των Διευθυντών για να διδάξουν ανθρώπινα δικαιώματα μ' ένα τρόπο που περιλαμβάνει πολλά μαθησιακά αντικείμενα. Οι δάσκαλοι στο Ρόστοβ-ον-Ντον περιγράφουν τη διδασκαλία τους για τα δικαιώματα ως μια «γραμμή» που διατρέχει όλα τα μαθήματα, την οποία χρησιμοποιούν για να βοηθήσουν τα παιδιά να καταλάβουν ότι διαφορετικά μαθήματα, διαφορετικοί άνθρωποι και ο κόσμος γύρω τους είναι αλληλένδετα.

Προγράμματα Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης:

Η εισαγωγή της διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αυτό το επίπεδο μπορεί να είναι δυσκολότερη. Πολλά εξαρτώνται από τη στάση του Διευθυντή και των εκπαιδευτικών αρχών [ιθυνόντων], οι οποίοι συχνά ανησυχούν για το ήδη επιβαρημένο ωρολόγιο πρόγραμμα και την ανάγκη των μαθητών να προετοιμαστούν για κρίσιμες εξετάσεις (ειδικά στις τελευταίες τάξεις του σχολείου). Η εξειδίκευση των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε ένα γνωστικό αντικείμενο σημαίνει επίσης ότι η συνεργασία μεταξύ του προσωπικού είναι απαραίτητη για να ενσωματωθεί η διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σ' όλο το Πρόγραμμα Σπουδών.

Ωστόσο, πολλοί δάσκαλοι έχουν εισάγει επιτυχώς τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σ' αυτό το επίπεδο με τους ακόλουθους τρόπους:

- Ως ένα προαιρετικό, ξεχωριστό μάθημα μετά το σχολείο ή στην ώρα «ελεύθερου χρόνου» μια φορά την εβδομάδα. Αυτή η προσέγγιση δίνει στους δασκάλους και στους μαθητές την ελευθερία να εξερευνήσουν τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς πίεση, αλλά έχει το μειονέκτημα ότι οι μαθητές οροσμένες φορές δεν παίρνουν στα σοβαρά μαθήματα τα οποία δεν είναι απαραίτητα για τις εξετάσεις.
- Μερικοί δάσκαλοι έχουν αρχίσει τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο δικό τους ειδικό μάθημα. Υπάρχουν ιδέες για το πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτό στις επόμενες σελίδες. Ειδικότερα, η διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ταιριάζει καλά με την Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και το Δίκαιο, αν και οι δάσκαλοι που έχουν χρησιμοποιήσει αυτή την προσέγγιση τονίζουν ότι είναι σημαντικό να αποφεύγεται η παρουσίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως ένα ακαδημαϊκό αντικείμενο ανεξάρτητο από την πραγματική ζωή.
- Οι δάσκαλοι έχουν επίσης σχεδιάσει από κοινού με συναδέλφους να εμπλέξουν τους μαθητές σε εργασία project (δες σελ...) η οποία περιλαμβάνει αρκετά κύρια μαθήματα. Αυτό αποτρέπει τον κίνδυνο να θεωρήσουν οι μαθητές τα ανθρώπινα δικαιώματα ως αυτόνομο ακαδημαϊκό αντικείμενο και τους βοηθά να δουν τη συνάφεια των σχολικών μαθημάτων με τον πραγματικό κόσμο γύρω τους.

Ιδέες για τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κύρια μαθήματα.

Ιστορία

Όταν διδάσκετε ιστορία, μπορείτε να εισάγετε τα ανθρώπινα δικαιώματα στη συνήθη ύλη του μαθήματος. Εδώ είναι μερικά παραδείγματα'.

- Κείμενα: Η Μάγκνα Κάρτα (1215, Αγγλία)
Η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των Ηνωμένων Πολιτειών (1776, Η.Π.Α.).
Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1789, Γαλλία).

- Σημαντικά γεγονότα: πόλεμος, δουλεία, αποικιοκρατία, ιμπεριαλισμός και ναζισμός, μπορούν να μελετηθούν με ιδιαίτερη προσοχή ως προς την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η πιο πρόσφατη ιστορία, για παράδειγμα το απαρχαϊντ, η πολιτική καταπίεση στη Λατινική Αμερική ή το καθεστώς του Σταλινισμού, παρέχουν επίσης αρκετό υλικό για τα ανθρωπίνια Δικαιώματα.
- Η ανάπτυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα από την ιστορία: Για παράδειγμα, η προέλευση και ανάπτυξη της δημοκρατικής σκέψης και οργάνωσης, η ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών, η ανάπτυξη των συνδικαλιστικών οργανώσεων.
- Ιστορικές Μορφές: Άννα Φράνκ (Κάτω Χώρες).
Μαχάτμα Γκάντι (Ινδία)
Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ (Η.Π.Α.)
Αντρέι Ζαχάροφ (ΕΣΣΔ)
Ριγκομπέρτα Μέντσου (Γουατεμάλα).

Η μελέτη των πολύ γνωστών μορφών μπορεί να οδηγήσει στη μελέτη «άγνωστων» ανθρώπων των οποίων τα δικαιώματά τους παραβιάστηκαν ή που έχουν αγωνιστεί για τα ανθρωπίνια δικαιώματα και την ειρήνη. Για παράδειγμα, οι σκλάβοι δια μέσου των αιώνων ή συνηθισμένοι άνθρωποι όπως συγγενείς μαθητών των οποίων έχουν παραβιαστεί τα δικαιώματα τους από τον πόλεμο σε αυτόν τον αιώνα.

Γεωγραφία

Η γεωγραφία των αστικών κέντρων περιλαμβάνει τα προβλήματα της φτώχειας στα συγκροτήματα εργατικών κατοικιών και πως αυτό επηρεάζει τα ανθρωπίνια δικαιώματα των φτωχών ανθρώπων. Η οικονομική γεωγραφία, μπορεί να μελετήσει την επίδραση των επενδύσεων και του εμπορίου στο βιοτικό επίπεδο ή τη συσχέτιση μεταξύ της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της κακής υγείας. Οι μελέτες πληθυσμού θα μπορούσαν να συμπεριλάβουν την εξέταση του πως η πείνα και η φτώχεια δημιουργούνται και πως ο ρατσισμός, η αποικιοκρατία και η μεταχείριση των μειονοτήτων και των γυναικών επηρεάζει τα δικαιώματα των πληθυσμών.

Δίκαιο

Αυτό το μάθημα είναι μια ευκαιρία να διδαχθούν οι μαθητές για τις υποχρεώσεις, καθώς επίσης και για τα δικαιώματα τα οποία περιλαμβάνει η ειρηνική διαβίωση. Για παράδειγμα, οι μελέτες της δομής και των ενεργειών της κυβέρνησής τους τονίζουν το ρόλο των μεμονωμένων πολιτών. Η διδασκαλία από την σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη εάν αυτό το μέρος του προγράμματος σπουδών έχει εστιάσει προηγουμένως στην υπακοή στο κράτος. Το καθήκον του έθνους και των πολιτών του να στηρίζουν τους εθνικούς και διεθνείς νόμους ενάντια στη θρησκευτική, διαφυλική και φυλετική διάκριση θα μπορούσε επίσης να μελετηθεί. Στο σημείο αυτό θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο τα ανθρωπίνια δικαιώματα αναπτύσσονται, αναγνωρίζονται και μετατρέπονται σε νόμους. Για παράδειγμα, οι μαθητές θα μπορούσαν να εξετάσουν τη διαδικασία μέσω της οποίας οι γυναίκες έχουν κερδίσει βαθμιαία το δικαίωμα της ψήφου.

Κοινωνικές Μελέτες

Σ' αυτό το μάθημα εξετάζονται οι κοινωνικές ανισότητες και τα αίτιά τους. Για παράδειγμα, ξενοφοβία, φτώχεια, φυλετική και θρησκευτική διάκριση και όλοι οι

μηχανισμοί και οι κοινωνικές δομές που μάχονται ενάντια σε αυτές τις αδικίες. Επίσης μπορούν να μελετηθούν οι λειτουργίες και οι ευθύνες της αστυνομίας, των συνδικάτων, της εκπαίδευσης και των μέσων μαζικής επικοινωνίας. Μια μελέτη για το πώς οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν τη διαφωνία μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για να φέρει προς συζήτηση ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Λογοτεχνία

Τα βιβλία και τα ποιήματα είναι εξαιρετικές πηγές για έντονες αφηγήσεις παραβίασης ή υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ιστορική λογοτεχνία είναι μια ευκαιρία για τους δασκάλους Ιστορίας και Λογοτεχνίας να δουλέψουν μαζί για να «ζωντανέψουν» τα ανθρώπινα δικαιώματα στους μαθητές.

Μερικά χρήσιμα βιβλία μπορεί να είναι:

Η φάρμα των ζώων / 1984 (George Orwell),
Γενναίος Νέος Κόσμος (Aldous Huxley),
Κραυγή, Η αγαπημένη Χώρα (Alan Paton),
Το ημερολόγιο ενός Νέου Κοριτσιού (Anne Frank),
Μια Μέρα στη Ζωή του Ιβάν Ντενίσοβιτς (Aleksandr Solzhenitsyn),
Roll of Thunder / Hear My Cry (Mildred D. Taylor)

Φυσικά, θα υπάρξουν επίσης και σχετικά βιβλία από τη δική σας ιστορική λογοτεχνία.

Φυσικές Επιστήμες

Τα ζητήματα υγείας είναι ένας καλός τρόπος για να εισαχθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα σ' αυτό το μάθημα. Για παράδειγμα, οι μαθητές έχουν το δικαίωμα στην υγειονομική περίθαλψη αλλά και την υποχρέωση να σέβονται τόσο τη δική τους υγεία όσο και την υγεία των άλλων ανθρώπων. Υπάρχουν μεγάλες ευκαιρίες για διακλαδική διδασκαλία. Για παράδειγμα, ένα μάθημα βιολογίας που εξετάζει τους μύθους για την φυλετική ανωτερότητα μπορεί να δώσει τις απαραίτητες πληροφορίες στους μαθητές έτσι ώστε να κάνουν καλύτερες κρίσεις σε μια παράλληλη μελέτη του ρατσισμού στην ιστορία.

Μαθηματικά

Οι στατιστικές, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να κρύψουν ή να αποκαλύψουν τις καταστρατηγήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο δάσκαλος των μαθηματικών μπορεί επίσης να δείξει στους μαθητές πώς να ερμηνεύουν με κριτικό τρόπο στατιστικά στοιχεία τα οποία εμφανίζονται στις εφημερίδες.

Ξένη Γλώσσα

Οι γλωσσικές δεξιότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μελετηθούν ενδιαφέροντα επίκαιρα θέματα από άλλες χώρες. Για παράδειγμα, ένα σύντομο κείμενο για τη δράση ενάντια στο ρατσισμό στην Αγγλία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να διδάξει το αγγλικό λεξιλόγιο. Ο στόχος θα ήταν να κατανοήσουν οι μαθητές τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι σε όλες τις χώρες, και να διδαχθούν μια ξένη γλώσσα. Εάν υπάρχουν, ο Τύπος ή η λογοτεχνία της ξένης γλώσσας βοηθούν αυτό το στυλ διδασκαλίας αλλά δεν είναι απαραίτητα.

Οι τάξεις της ξένης γλώσσας αποτελούν ευκαιρίες για τους μαθητές για να μιλήσουν και να συζητήσουν. Θα έχουν περισσότερα κίνητρα για να συζητήσουν όταν υπάρχουν για το θέμα διαφορετικές απόψεις. Τα ζητήματα της διάκρισης ή της ισότητας των φύλων αποτελούν καλά θέματα προς συζήτηση. Οι μαθητές μπορούν επίσης να απολαύσουν παιχνίδια ρόλων (βλέπε το επόμενο τμήμα στο **Χρήσιμες μέθοδοι διδασκαλίας**). Οι τάξεις ξένης γλώσσας είναι επίσης μια ευκαιρία για τους μαθητές για να αλληλογραφήσουν με μαθητές σε άλλες χώρες. Θα μπορούσαν να ρωτήσουν για τα πολιτικά συστήματα, τα τρέχοντα κοινωνικά ζητήματα, τη μεταχείριση των μειονοτήτων και οποιαδήποτε άλλα ζητήματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Χρήσιμες μέθοδοι διδασκαλίας

Οι δραστηριότητες σ' αυτό το εγχειρίδιο βασίζονται στις μεθόδους που εξηγούνται παρακάτω. Είναι απλές, και η πρακτική θα τις καταστήσει ευκολότερες. Εάν ανησυχείτε ότι θα αναστατώσουν την τάξη σας, αρχίστε με μια απλή μέθοδο. Ίσως ανακαλύψετε ότι παραδίδοντας μέρος της εξουσίας που έχετε ως «ο δάσκαλος» βοηθάτε τους μαθητές να χαλαρώσουν και έτσι να συμμετέχουν περισσότερο.

Για κάθε μέθοδο υπάρχει μια σύντομη απάντηση στην ερώτηση: **Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;**, έπειτα μια βήμα προς βήμα εξήγηση του **Πώς μπορεί να εφαρμοστεί.**

Παιχνίδι ρόλων

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;:

Ένα παιχνίδι ρόλων είναι ένα μικρό θεατρικό έργο που παίζεται από τους μαθητές. Ως επί το πλείστον οι μαθητές αυτοσχεδιάζουν. Στόχος του είναι να «ζωντανέψει» περιστάσεις ή γεγονότα άγνωστα στους μαθητές. Τα παιχνίδια ρόλων βοηθούν τους μαθητές να κατανοήσουν καλύτερα μια κατάσταση και ενθαρρύνουν την ενσυναίσθηση προς τα άτομα που βιώνουν τη συγκεκριμένη κατάσταση. Για παράδειγμα, σε ένα παιχνίδι ρόλων σχετικά με μια ληστεία, οι μαθητές παίζοντας το ρόλο του θύματος, μπορούν να καταλάβουν πώς είναι να είσαι το θύμα μιας εγκληματικής πράξης.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Με τους μαθητές:
 - Προσδιορίστε το ζήτημα το οποίο θα απεικονίσει το παιχνίδι ρόλων. Για παράδειγμα, το δικαίωμα στην ιδιοκτησία (Άρθρο 17 της Ο.Δ.Α.Δ., βλέπε **Πέμπτο Μέρος: Κείμενα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**).
 - Αποφασίστε σχετικά με την κατάσταση, το πρόβλημα και τους χαρακτήρες. Για παράδειγμα, εάν η τάξη μελετά το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, οι μαθητές θα μπορούσαν να σκεφτούν μια κατάσταση στην οποία κάποιος ίσως στερούνταν το διαμέρισμά τους, λόγω της εθνικής ομάδας στην οποία ανήκουν ή λόγω έλλειψης νομοθεσίας.
- Με τους μαθητές, αποφασίστε πόσοι θα συμμετέχουν στο παιχνίδι ρόλων, πόσοι θα παρατηρούν, αν θα συμμετέχουν στο παιχνίδι ρόλων ταυτόχρονα σε μικρές ομάδες ή όλοι μαζί ως τάξη. Ενθαρρύνετε τους ντροπαλούς μαθητές να συμμετέχουν.
- Επίσης, αποφασίστε πώς θα λειτουργήσει το παιχνίδι ρόλων. Για παράδειγμα, θα μπορούσε:
 - να ειπωθεί σαν μια ιστορία, όπου ένας αφηγητής εισάγει το θέμα και οι άλλοι μαθητές αφηγούνται την υπόλοιπη ιστορία από την οπτική γωνία του χαρακτήρα «τους» [τον οποίο υποδύονται].

- να είναι ένα θεατρικό έργο, όπου οι χαρακτήρες αλληλεπιδρούν εφευρίσκοντας τους διαλόγους επί τόπου.
- να είναι μια εικονική δίκη, όπου οι μαθητές παριστάνουν τους μάρτυρες που καταθέτουν σε δικαστήριο.
- Τώρα, δώστε μερικά λεπτά στους μαθητές για να σκεφτούν σχετικά με την κατάσταση και τους ρόλους τους. Εάν τα έπιπλα χρειάζονται διαρρύθμιση εκ νέου για να δημιουργηθεί χώρος, κάντε το τώρα.
- Οι μαθητές εκτελούν το παιχνίδι ρόλων.
- Κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ρόλων, ίσως είναι χρήσιμο να σταματήσετε τη δράση σε ένα κρίσιμο σημείο για να ερωτηθούν οι συμμετέχοντες και οι παρατηρητές για αυτά που συμβαίνουν. Για παράδειγμα, σε ένα παιχνίδι ρόλων με θέμα τη βία, ρωτήστε τους μαθητές εάν μπορούν να σκεφτούν έναν τρόπο ειρηνικής επίλυσης της κατάστασης, κατόπιν ζητήστε από τους συμμετέχοντες να παίξουν τα διαφορετικά φινάλε της ιστορίας.
- Μετά το παιχνίδι ρόλων, είναι σημαντικό οι μαθητές να αναλογιστούν όσα διαδραματίστηκαν έτσι ώστε να μην είναι μόνο μια δραστηριότητα, αλλά μια μαθησιακή εμπειρία. Κατά τον προγραμματισμό του παιχνιδιού ρόλων, φροντίστε να αφήσετε χρόνο στο τέλος για να ενισχύσετε το στόχο και τα διδάγματα που μπορούν να λάβουν οι μαθητές από τη δραστηριότητα. Για παράδειγμα, εάν το παιχνίδι ρόλων ήταν μια εικονική δίκη με μάρτυρες, ζητήστε από τους μαθητές να αποφασίσουν για την ετυμηγορία, στη συνέχεια συζητήστε αυτή την ετυμηγορία και το πώς επιτεύχθηκε για να αποσαφηνιστούν τα διάφορα διδάγματα.
- Εάν το παιχνίδι ρόλων δεν έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ρωτήστε τους μαθητές πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί. Εάν πήγε καλά, ίσως θα μπορούσε να γίνει παράσταση για όλο το σχολείο, και να συνοδευτεί από επεξήγηση του θέματος που παρουσιάζει.

Θυμηθείτε:

- Επειδή τα παιχνίδια ρόλων μιμούνται την πραγματική ζωή, μπορεί να θέσουν ερωτήματα στα οποία δεν μπορεί να δοθεί μία απλή απάντηση. Για παράδειγμα, σχετικά με τη σωστή ή λανθασμένη συμπεριφορά ενός επινοημένου χαρακτήρα. Μη δίνετε την εντύπωση ότι υπάρχει μία απάντηση για κάθε ερώτηση εάν δεν υπάρχει. Είναι πολύ σημαντικό οι δάσκαλοι και οι μαθητές να αποδέχονται τις διαφορετικές απόψεις ως μια φυσική, κανονική κατάσταση. Οι δάσκαλοι δεν πρέπει να επιβάλουν τις απόψεις τους σχετικά με αμφιλεγόμενα ζητήματα ή να προσπαθούν να επιτύχουν ομοφωνία με κάθε τίμημα. Ωστόσο, μπορείτε να συνοψίσετε τα σημεία εκείνα όπου φαίνεται να έχει επιτευχθεί συμφωνία και να αφήσετε ανοιχτά ζητήματα που είναι υπό διαπραγμάτευση.
- Τα παιχνίδια ρόλων χρειάζεται να χρησιμοποιούνται με ευαισθησία. Ο δάσκαλος πρέπει να σέβεται τα συναισθήματα των ατόμων και την κοινωνική δομή της τάξης. Για παράδειγμα, ένα παιχνίδι ρόλων για τις εθνικές μειονότητες απαιτεί προσεκτικό χειρισμό εάν υπάρχουν εθνικές μειονότητες στην τάξη, έτσι ώστε οι μαθητές που ανήκουν σ'αυτές να μην αισθανθούν εκτεθειμένοι ή περιθωριοποιημένοι.

Ζευγάρια και ομάδες

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Η διαίρεση της τάξης σε ζευγάρια ή ομάδες δίνει στους μαθητές περισσότερες ευκαιρίες για συμμετοχή και συνεργασία.

Τα ζευγάρια και οι ομάδες μπορούν να παράγουν πολλές ιδέες πολύ γρήγορα, ή να βοηθήσουν την τάξη να μελετήσει μια αφηρημένη έννοια με βάση τη δική της εμπειρία. Για παράδειγμα, εάν μελετούσατε το δικαίωμα στη ζωή, θα μπορούσατε να αφήσετε τα ζευγάρια ή τις ομάδες πέντε λεπτά για να αποφασίσουν «Είναι ποτέ σωστό να αφαιρούμε τη ζωή ενός ανθρώπου;» προτού να επιστρέψετε στο σύνολο της τάξης για περαιτέρω συζήτηση.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Όταν οργανώνετε τις ομάδες, κάντε στον εαυτό σας ερωτήσεις όπως: «Θέλω να χωρίσω τους μαθητές σε ομάδες ανάλογα με την ευφυΐα τους;» «Θέλω να σχηματίσω ομάδες αγοριών και κοριτσιών μαζί;» «Θέλω οι φίλοι να εργαστούν μαζί;» Μερικές φορές οι ομάδες μπορούν να επιλεγθούν στην τύχη. Για παράδειγμα, ανάλογα με την ημερομηνία γέννησης, ή από το πρώτο γράμμα του ονόματός τους, ή άλλα μη-προφανή κριτήρια.
- Εάν τα θρανία και οι καρέκλες είναι στερεωμένα στο πάτωμα, οι μαθητές μπορούν να σχηματίσουν ομάδες γυρίζοντας ανάποδα στις θέσεις τους για να βλέπουν τους μαθητές που κάθονται πίσω τους.
- Εάν μια ομάδα θα είναι μαζί για περισσότερο από μερικά λεπτά, ίσως χρειαστεί να έχει έναν «αρχηγό» ή κάποιον για να κρατά σημειώσεις. Η ομάδα θα πρέπει να αποφασίσει ποιος θα κάνει αυτές τις δουλειές.
- Οργανώνοντας την τάξη: Εξηγήστε τη δουλειά με σαφήνεια. Βάλτε τους μαθητές να καθίσουν εκεί που μπορούν να βλέπουν ο ένας τον άλλο. Πείτε στους μαθητές πόσο χρόνο έχουν για την εργασία τους.
- Όταν τα ζευγάρια ή οι ομάδες εργάζονται:
 - Σταθείτε σε απόσταση, αλλά να είστε στη διάθεσή τους.
 - Μη διακόπτετε, εκτός εάν η ομάδα δεν έχει κατανοήσει σωστά τι πρέπει να κάνει.
 - Να προσέχετε εξίσου όλες τις ομάδες.
 - Επιτρέψτε οι συζητήσεις ανά ομάδες και ανά ζεύγη να κυλήσουν ελεύθερα, επεμβαίνετε μόνο εάν ζητηθεί από την ομάδα.
 - Οι ομάδες συχνά χρειάζονται συνεχή ενθάρρυνση.
 - Ένα ζευγάρι είναι περισσότερο πιθανό να σταματήσει την εργασία του όταν πλησιάζετε.
- Παρουσίαση : Ίσως είναι απαραίτητο οι ομάδες να παρουσιάσουν τη δουλειά τους σε ολόκληρη την τάξη. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την παρουσίαση μίας απόφασης, την περίληψη μιας συζήτησης ή την πληροφόρηση για το πώς λειτούργησε η ομάδα. Αυτό το είδος ενημέρωσης μπορεί να είναι πολύ χρήσιμο και για το δάσκαλο και για την τάξη για τη βελτίωση της τεχνικής της εργασίας σε ομάδες. Αν θα πρέπει οι ομάδες να κάνουν παρουσίαση της δουλειάς τους, πρέπει να το ξέρουν αυτό από την αρχή έτσι ώστε να μπορούν να επιλέξουν κάποιον γι' αυτή τη δουλειά.

- Αξιολόγηση: Ρωτήστε τους μαθητές εάν η δραστηριότητα ήταν χρήσιμη και τι έμαθαν. Εάν κάποιος απαντήσει αρνητικά, ρωτήστε τους μαθητές πώς θα οργάνωναν εκείνοι τη δραστηριότητα. Αξιοποιήστε τις ιδέες τους!

Καταιγισμός Ιδεών

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Ο καταιγισμός ιδεών είναι τρόπος ενθάρρυνσης της δημιουργικότητας και γέννησης πολλών ιδεών πολύ γρήγορα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίλυση ενός συγκεκριμένου προβλήματος ή την απάντηση μιας ερώτησης. Για παράδειγμα, η τάξη θα μπορούσε να αρχίσει να μελετά το δικαίωμα στην ιθαγένεια δίνοντας ποικίλες απαντήσεις στην ερώτηση «Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι μια κυβέρνηση θα μπορούσε να αφαιρέσει την ιδιότητα της ιθαγένειας κάποιου;» Η μέθοδος αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί:

- Για να βρεθεί λύση σε ένα πρόβλημα. Παραδείγματος χάριν, μετά από ένα «περιστατικό» σύγκρουσης μεταξύ μαθητών, ζητήστε από την τάξη να σκεφτεί με καταιγισμό ιδεών όλες τις πιθανές μη βίαιες λύσεις.
- Για να εισαχθεί ένα νέο θέμα. Να γίνει καταιγισμός ιδεών για όλα όσα οι μαθητές ξέρουν ήδη για το θέμα. Αυτός είναι ένας καλός τρόπος για να κινήσετε το ενδιαφέρον τους και να ανακαλύψετε τι ήδη γνωρίζουν.
- Ως μια γρήγορη δημιουργική άσκηση. Παραδείγματος χάριν, να βρεθούν με καταιγισμό ιδεών πιθανές καταλήξεις μια ημιτελούς ιστορίας.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Αποφασίστε το θέμα στο οποίο θέλετε να συζητήσετε με τους μαθητές σας. Διαμορφώστε το σε μια ερώτηση, η οποία θα έχει πολλές πιθανές απαντήσεις. Γράψτε την ερώτηση κάπου που ο καθένας θα μπορεί να τη δει. Παραδείγματος χάριν «Με ποιους τρόπους μπορούμε να βελτιώσουμε την τάξη μας;»
- Ζητήστε από τους μαθητές να συμμετέχουν με τις ιδέες τους. Γράψτε τις ιδέες κάπου όπου όλοι θα μπορούν να τις δουν με τη μορφή λέξεων-κλειδιά ή σύντομων φράσεων.
- Πείτε στους μαθητές ότι στη μέθοδο αυτή δεν μπορούν να σχολιάσουν ο ένας τις ιδέες του άλλου μέχρι το τέλος ή να επαναλάβουν ιδέες που έχουν ήδη ειπωθεί.
- Ενθαρρύνετε τον καθένα να συμμετέχει, αλλά **ΜΗΝ** κινείστε γύρω από την τάξη και **ΜΗΝ** πιέζετε τους μαθητές να σκεφθούν μια ιδέα - αυτό είναι πιθανό να αποθαρρύνει τη δημιουργικότητα.
- Μην κρίνετε τις ιδέες καθώς τις καταγράφετε. Εάν είναι δυνατό, ζητήστε από έναν μαθητή να τις καταγράψει. Δώστε τις δικές σας ιδέες μόνο εάν είναι χρειάζεται να ενθαρρυνθούν οι μαθητές.
- Εάν μια πρόταση είναι ασαφής, ζητήστε από το πρόσωπο που τη διατύπωσε να την διευκρινίσει ή προτείνετε μια διευκρίνιση και ελέγξτε ότι *βρίσκει σύμφωνους τους μαθητές*.
- Καταγράψτε **ΚΑΘΕ** νέα πρόταση. Συχνά, οι δημιουργικότερες ή προκλητικότερες προτάσεις είναι οι πιο χρήσιμες και ενδιαφέρουσες.

- Σταματήστε τον καταϊγισμό ιδεών όταν εξαντληθούν οι ιδέες. ΤΩΡΑ, μπορείτε να εξετάσετε τις προτάσεις ζητώντας σχόλια.

Συζήτηση Όλης της Τάξης

(Βασισμένο στο δοκίμιο «*Establishing Rules for Discussion*» της Felisa Tibbitts).

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;:

Οι συζητήσεις είναι ένας καλός τρόπος για να ανακαλύψουν δάσκαλος και μαθητές ποιες είναι οι στάσεις τους σχετικά με τα ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς δεν αρκεί οι μαθητές να γνωρίζουν απλώς την πραγματικότητα αλλά θα πρέπει να εξερευνούν και να αναλύουν τα ζητήματα μόνοι τους. Οι συζητήσεις τους δίνουν επίσης την ευκαιρία να εξασκηθούν στο να ακούνε, να παίρνουν το λόγο και να αποκτήσουν άλλες ομαδικές δεξιότητες, οι οποίες είναι σημαντικές για το σεβασμό των δικαιωμάτων των άλλων ανθρώπων.

Προκειμένου να υπάρξει ανοικτή συζήτηση, είναι σημαντικό να υπάρξει ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης και αμοιβαίου σεβασμού στη σχολική τάξη. Ένας τρόπος που θα βοηθήσει στη δημιουργία «ασφαλούς» περιβάλλοντος είναι να θέσουν οι μαθητές «Κανόνες για Συζήτηση». Αυτό γίνεται καλύτερα στην αρχή του σχολικού έτους, όταν καθιερώνονται συνήθως τα πρότυπα συμπεριφοράς, αλλά αυτοί οι κανόνες μπορούν να δημιουργηθούν οποιαδήποτε στιγμή.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Ρωτήστε τους μαθητές εάν θέλουν η τάξη τους να είναι ένα μέρος όπου θα νιώθουν ελεύθεροι να εκφραστούν και θα μαθαίνουν μέσα από τη συζήτηση του ενός με τον άλλο. (Αυτό το θέμα μπορεί να προκύψει φυσιολογικά μετά από μια δύσκολη συζήτηση στην τάξη).
- Προτείνετε ότι μπορεί η τάξη να φτάσει σε ομοφωνία σχετικά με το πρωτόκολλο για την ακρόαση και την ομιλία.
- Ζητήστε από την τάξη να σκεφτεί μερικές αρχές για την συζήτηση της τάξης τις οποίες νομίζουν ότι ο καθένας πρέπει να ακολουθεί. Γράψτε όλες αυτές τις προτάσεις κάπου που ο καθένας να μπορεί να τις δει. (Για συμβουλές σχετικά με τον καταϊγισμό ιδεών βλέπε σελίδα [...](#)).
- Αφού οι μαθητές έχουν σκεφτεί κάποιες ιδέες σχετικά με ένα θέμα, ψάξτε και δείτε εάν υπάρχουν προτάσεις που θα μπορούσαν να συνδυαστούν, και καλέστε τους μαθητές να συζητήσουν ή να σχολιάσουν. Εάν δεν έχουν προταθεί από την τάξη, μπορεί να θελήσετε εσείς να προτείνετε μερικές από τις ακόλουθες αρχές:
 - Να ακούτε το πρόσωπο που μιλάει.
 - Μόνο ένα άτομο μιλάει κάθε φορά.
 - Σηκώστε το χέρι σας έτσι ώστε να βλέπουν οι άλλοι ότι θέλετε να πείτε κάτι.
 - Μη διακόπτετε όταν κάποιος μιλάει.
 - Όταν διαφωνείτε με κάποιον, σιγουρευτείτε ότι κάνετε το διαχωρισμό ανάμεσα στην κριτική της ιδέας κάποιου και όχι του ίδιου του ατόμου.
 - Μη γελάτε όταν κάποιος μιλάει (εκτός αν λέει κάτι αστείο).
 - Ενθαρρύνετε τη συμμετοχή όλων.

- Προτείνετε στην τάξη να συμφωνήσει με κοινή συναίνεση να υπακούει τους κανόνες, τους οποίους έχει θέσει. Τότε οι μαθητές θα είναι υπεύθυνοι να εφαρμόζουν τους κανόνες οι ίδιοι και τα άλλα μέλη της τάξης. Εάν εμφανιστούν σοβαρές παραβιάσεις των κανόνων, διαπραγματευτείτε με τους μαθητές για να αποφασίσετε ποιες πρέπει να είναι οι συνέπειες από την παράβαση των κανόνων.
- Καθαρογράψτε όλο τον κατάλογο σε ένα κομμάτι χαρτί και αναρτήστε το στην τάξη για την υπόλοιπη χρονιά, για να το συμβουλευέστε, να προσθέτετε ή να τροποποιείτε διάφορα πράγματα όποτε είναι απαραίτητο.

(Για μια παρόμοια διαδικασία για τη θέσπιση των γενικών κανόνων της τάξης, βλέπε το κεφάλαιο **Ζώντας μαζί - δραστηριότητες για το σεβασμό στο Τέταρτο Μέρος**).

Υποβολή Ερωτήσεων

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Φυσικά, όλοι οι δάσκαλοι ήδη χρησιμοποιούν ερωτήσεις καθημερινά, αλλά τι είδους ερωτήσεις; Συχνά, είναι ερωτήσεις όπως «Τι είπα μόλις τώρα;», στόχος των οποίων είναι να ελέγχουν την τάξη ή να γελοιοποιούν τους μαθητές. Άλλες ερωτήσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται πολύ, αποκαλούνται ερωτήσεις «κλειστού τύπου», οι οποίες έχουν μόνο μια σωστή απάντηση και αποβλέπουν στον έλεγχο της γνώσης.

Πολλές από τις δραστηριότητες σ' αυτό το εγχειρίδιο χρησιμοποιούν τις συζητήσεις στην τάξη για να εξερευνήσουν ζητήματα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σ' αυτές τις συζητήσεις, οι ερωτήσεις που υποβάλλετε είναι πολύ σημαντικές για την ενθάρρυνση της συμμετοχής και της ανάλυσης, ακόμα και με πολύ μικρά παιδιά.

Παρατίθενται μερικά παραδείγματα ερωτήσεων «ανοιχτού τύπου», τις οποίες θα μπορούσατε να χρησιμοποιήσετε. Εάν εξασκηθείτε στη χρήση τους, θα γίνουν ευκολότερες. Το βασικό σημείο που πρέπει να θυμάστε είναι : «Τι θέλω από αυτή τη συζήτηση; Απαντήσεις με ένα 'ναι' ή ένα 'όχι' ή μια ανοιχτή, ενδιαφέρουσα συζήτηση;»

- Υποθετικές ερωτήσεις: «Τι θα κάνετε / σκεφτόσασταν αν...;» Αυτές βοηθούν τους μαθητές να φανταστούν καταστάσεις και υποκινούν τη σκέψη.
- Διερευνητικές ερωτήσεις: «Πώς θα μπορούσαμε να βοηθήσουμε στην επίλυση αυτού του προβλήματος;»
- Ενθάρρυνση/υποστήριξη: «Αυτό είναι ενδιαφέρον, τι συνέβη μετά;» Αυτές εκμαιεύουν την προσωπική εμπειρία και τις απόψεις των μαθητών.
- Αναζήτηση γνώμης: «Τι σκέφτεστε ή αισθάνεστε για...;» Αυτή δίνει στους μαθητές να καταλάβουν ότι η γνώμη τους είναι σημαντική και σας ενδιαφέρει.
- Διερεύνηση: «Γιατί το σκέφτεστε αυτό;» Εάν το ρωτάτε με έναν μη επιθετικό τρόπο, μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να σκεφτούν προσεκτικά και να δικαιολογήσουν/αναλύσουν τις απόψεις τους.
- Διευκρίνιση/συνόψιση: «Έχω δίκαιο λέγοντας ότι σκέφτεστε...;» Συνοψίζοντας τι είπε ο μαθητής και ελέγχοντας αν καταλαβαίνετε, βοηθάτε τους μαθητές να σκεφτούν εάν συμφωνούν με αυτό που έχει ειπωθεί.
- Διευκρίνιση συμφωνίας: «Οι περισσότεροι από μας συμφωνούμε ότι...;» Αυτό μπορεί να δώσει αφορμή για συζήτηση ή να έρθει στο τέλος μιας συζήτησης, όπου,

χρησιμοποιώντας μια ερώτηση όπως «Έχουμε τελειώσει με αυτό το μέρος ...;» μπορείτε να συμφωνήσετε να περάσετε στο επόμενο θέμα.

Τέλος, προσπαθήστε να αποφύγετε τις καθοδηγητικές ερωτήσεις ή τις παραπλανητικές ερωτήσεις, όπως «το τάδε είναι σωστό, έτσι δεν είναι;» γιατί αποθαρρύνουν τη συμμετοχή. Πρέπει επίσης να αποφεύγετε να κάνετε πάρα πολλές ερωτήσεις συνεχόμενες ή να κάνετε διφορούμενες ερωτήσεις.

Και θυμηθείτε, ένα νεύμα πού και πού, ένα χαμόγελο ή ακόμα απλώς με το να κάθεστε στο ίδιο επίπεδο με τα παιδιά, θα βελτιώσει τις απαντήσεις που λαμβάνετε.

Projects (Σχέδια Εργασίας)

(Βασισμένο σε συμβουλές του Hugh Starkey).

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Project (Σχέδιο Εργασίας) ονομάζουμε την ανεξάρτητη έρευνα θεμάτων από τους μαθητές για μια εκτεταμένη περίοδο, που καταλήγει σε ένα τελικό αποτέλεσμα. Τα πρότζεκτ είναι χρήσιμα για τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επειδή :

- Βοηθούν τους μαθητές να διαπιστώσουν πώς συνδέονται τα ξεχωριστά μαθήματα και η μόρφωση που λαμβάνουν στο σχολείο με την πραγματικότητα.
- Εξασκούν τους μαθητές στο να οργανώνονται για δράση, να προγραμματίζουν το χρόνο τους και να εργάζονται βάσει σχεδίου.
- Επιτρέπουν στους μαθητές να έχουν τον έλεγχο της δικής τους μάθησης, με την καθοδήγηση του δασκάλου.
- Δημιουργούν ευκαιρίες για τους μαθητές, έτσι ώστε να αλληλεπιδρούν ο ένας με τον άλλο και με διαφορετικούς ανθρώπους στην κοινωνία έξω από το σχολείο.
- Εξασκούν τους μαθητές στο να παρουσιάζουν και να υπερασπίζονται τα ευρήματά τους και τις απόψεις τους δημόσια – γεγονός που συνιστά μια σημαντική δεξιότητα για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

Τα πρότζεκτ έχουν ευδιάκριτα στάδια. Έμφαση σε όλη τη διαδικασία του πρότζεκτ δίνεται στο να μπορούν οι μαθητές να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη μελέτη τους.

- **Το θέμα ή το πρόβλημα.** Αυτά μπορούν να προσδιοριστούν από το δάσκαλο και να παρουσιαστούν στην τάξη ως επιλογές, ή να επιλεγθούν απευθείας από την τάξη, για παράδειγμα, με καταιγισμό ιδεών (βλέπε σελίδα ...). Είναι καλό να υπάρχει άμεσο ερώτημα για ένα θέμα που ενδιαφέρει τους μαθητές. Για παράδειγμα «Στην πόλη μας συμπεριφερόμαστε καλά στους ξένους πρόσφυγες;» ή «Τι φοβούνται οι γονείς στην περιοχή μας περισσότερο σε σχέση με τα παιδιά τους και τα ναρκωτικά;» Η ερώτηση πρέπει να είναι συγκεκριμένη για να μην «χαθούν» οι μαθητές στο θέμα. Εναλλακτικά, η αφετηρία σας μπορεί να είναι μια συγκεκριμένη δραστηριότητα ή ο εξοπλισμός τον οποίο θέλετε οι μαθητές να χρησιμοποιήσουν κατά τη διάρκεια του πρότζεκτ. Για παράδειγμα, ένα μαγνητόφωνο.
- **Προγραμματισμός.** Δάσκαλοι και μαθητές πρέπει να αποφασίσουν πότε θα ξεκινήσει το πρότζεκτ, πόσο χρόνο θα πάρει, τι πηγές θα χρησιμοποιηθούν, πού μπορούν να βρεθούν, εάν οι μαθητές θα δουλέψουν μόνοι τους ή σε ομάδες, στο ίδιο θέμα ή σε διαφορετικά θέματα, και λοιπά. Μαθητές οι οποίοι δεν είναι συνηθισμένοι

στο να κάνουν έρευνα, μπορεί να το βρουν ευκολότερο να εργαστούν σε ομάδες. Είναι πολύ σημαντικό να συζητηθεί σ' αυτή τη φάση πώς θα ολοκληρωθεί το πρότζεκτ (δείτε παρακάτω για περισσότερες ιδέες γι' αυτό).

- **Έρευνα / δράση.** Η εργασία με πρότζεκτ βοηθά να αναπτυχθούν πολλές δεξιότητες πολύ γρήγορα. Για παράδειγμα, ένα διερευνητικό πρότζεκτ για την υγειονομική περίθαλψη της περιοχής μπορεί να περιλαμβάνει επισκέψεις, συνεντεύξεις, ανάγνωση διαφόρων κειμένων, λήψη φωτογραφιών, συλλογή στατιστικών στοιχείων και ανάλυση δεδομένων. Ένα δημιουργικό πρότζεκτ μπορεί να περιλαμβάνει τεχνικές γνώσεις, όπως το χειρισμό της βιντεοκάμερας, και καλλιτεχνικές δεξιότητες, όπως την κατασκευή πανό. Τα καλύτερα πρότζεκτ συνδυάζουν ακαδημαϊκές [γνωστικές], κοινωνικές και δημιουργικές δεξιότητες για να συμπεριληφθούν όλες οι δεξιότητες των μαθητών. Ο δάσκαλος μπορεί να βοηθήσει σ' αυτή τη φάση απαντώντας σε ερωτήσεις ή δίνοντας συμβουλές, αλλά οι μαθητές είναι υπεύθυνοι για την τέλεση της εργασίας.
- **Το προϊόν.** Αυτό μπορεί να είναι μια έκθεση, μια ταινία, μια έκθεση, μια κασέτα ήχου, μια διάλεξη, μια ζωγραφιά, ένα ποίημα... Είναι καλή ιδέα το προϊόν να μην καταγράφει μόνο τις διαπιστώσεις των μαθητών για το θέμα που μελετάται. Παραδείγματος χάριν, οι μαθητές που κάνουν μια εκστρατεία με αφίσες για την κατάχρηση οινοπνευματωδών ποτών στην πόλη τους, θα μπορούσαν να τραβήξουν φωτογραφίες τους καθώς εργάζονται και να γράψουν πώς επέλεξαν και δημιούργησαν τα σχέδιά τους. Το αποτέλεσμα της δουλειάς τους μπορεί να παρουσιαστεί στην τάξη ή σε ένα ευρύτερο ακροατήριο. Για παράδειγμα, ένα πρότζεκτ για τη φτώχεια στην περιοχή σας μπορεί να ενδιαφέρει την τοπική εφημερίδα ή οι τοπικές αρχές ίσως επιθυμούν να γνωρίζουν τα αποτελέσματα ενός πρότζεκτ για την περιβαλλοντική καταστροφή.
- **Βαθμολόγηση.** Επειδή τα πρότζεκτ είναι συχνά διεπιστημονικά, μπορεί να χρειαστεί να τα αξιολογήσουν πολλοί δάσκαλοι. Η βαθμολόγηση πρέπει να απεικονίζει τις διαφορετικές δεξιότητες, οι οποίες έχουν χρησιμοποιηθεί για την ολοκλήρωση του πρότζεκτ, και δεν πρέπει να εστιάζει μόνο στα ακαδημαϊκά κριτήρια.

«Σύντομο διάλειμμα»

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Μπορούμε να κάνουμε ένα «σύντομο διάλειμμα» για να αλλάξουμε το ρυθμό του μαθήματος. Για παράδειγμα, μετά από μια μακρά παρουσίαση από το δάσκαλο. Είναι μια ευκαιρία να μιλήσουν οι μαθητές ανά ζεύγη ή τριάδες.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

Πείτε στους μαθητές ότι για πέντε λεπτά μπορούν να αντιδράσουν σε αυτά που μόλις έχουν ειπωθεί ή παρουσιαστεί. Μπορούν να πουν πώς αισθάνονται, τι σκέφτονται ή να υποβάλουν ο ένας στον άλλο ερωτήσεις για όσα δεν κατάλαβαν. Μετά από τη συζήτηση αυτή ο δάσκαλος μπορεί να ζητήσει από τις ομάδες ή τα ζευγάρια να μοιραστούν τις ιδέες ή ερωτήσεις τους με την υπόλοιπη τάξη.

Ζωγραφική

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Η ζωγραφική μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην τάξη προκειμένου να αναπτυχθούν οι δεξιότητες παρατήρησης και συνεργασίας, η φαντασία, τα αισθήματα ενσυναίσθησης για τα άτομα που παρουσιάζονται στις εικόνες ή για να γνωρίσουν οι μαθητές ο ένας τον άλλο. Η ζωγραφική είναι χρήσιμη για τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επειδή η εργασία των παιδιών μπορεί να εκτεθεί στο σχολείο για να μεταδοθούν και στους άλλους μαθητές οι αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μερικές ιδέες για την αξιοποίηση σχεδίων δίνονται παρακάτω.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Συλλέξτε εικόνες, φωτογραφίες, σχέδια με διαφορετικά θέματα από εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία...
- Ζητήστε από τους μαθητές να εργαστούν ανά ζεύγη. Δώστε σε κάθε μαθητή μια εικόνα και μερικά υλικά ζωγραφικής. Πείτε στους μαθητές να μην δείξουν την εικόνα στο συνεργάτη τους.
- Κάθε μαθήτρια/μαθητής περιγράφει την εικόνα της/του σε ένα συνεργάτη, ο οποίος πρέπει να τη ζωγραφίσει βασιζόμενος μόνο στην περιγραφή. Μετά από δέκα λεπτά, το ζευγάρι αντιστρέφει τους ρόλους. Λόγω του χρονικού ορίου, τα σχέδια θα είναι αρκετά απλά. Το σημαντικό πράγμα είναι η περιγραφή, όχι το σχέδιο.

Οι μαθητές έπειτα παίρνουν το σχέδιο με τη σειρά για να συγκρίνουν τις ζωγραφίες τους με τις αρχικές εικόνες. Ρωτήστε τους εάν δεν συμπεριλήφθηκε κάτι σημαντικό; Τι; Γιατί;

Η

- Με μια νέα τάξη, ζητήστε από κάθε μαθητή να ζωγραφίσει το διπλανό του, ενώ συγχρόνως του υποβάλλει ερωτήσεις για τον ίδιο, όπως:
 - Ποια είναι τα αγαπημένα σου πράγματα;
 - Πού θα ήθελες να ταξιδέψεις;
 - Ποιο είναι το όνειρό σου;
- Ζητήστε από κάθε μαθητή να ζωγραφίσει κάτι για να αντιπροσωπεύσει τις απαντήσεις σε αυτές τις ερωτήσεις γύρω από το πορτραίτο του διπλανού του. (Για μια απλούστερη εκδοχή αυτής της δραστηριότητας, ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν το όνομα της/του διπλανής/ού τους, αντί να την/τον ζωγραφίσουν. Η υπόλοιπη δραστηριότητα παραμένει η ίδια.)

Σε ένα μάθημα καλλιτεχνικών, μπορούν να υπάρξουν ευκαιρίες για να δημιουργηθούν αφίσες ή έργα τα οποία εκφράζουν ενδιαφέρον ή δέσμευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα (βλέπε στο κεφάλαιο **Δράση!** – μεταφέροντας τα ανθρώπινα δικαιώματα πέρα από τα όρια της σχολικής τάξης στο **Τρίτο Μέρος**).

Εικόνες και Φωτογραφίες

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Επειδή οι εικόνες ή οι φωτογραφίες φαίνονται ίδιες σε όλους τους θεατές, αλλά στην πραγματικότητα ερμηνεύονται από τον καθένα διαφορετικά, μπορούν να δείξουν στους μαθητές πώς ο καθένας από εμάς βλέπει τα πράγματα διαφορετικά.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Αναθέστε στους μαθητές να παρατηρήσουν μια εικόνα ανά ζεύγη. Δώστε στα ζευγάρια πέντε λεπτά για να καταγράψουν όλες τις ερωτήσεις που έχουν σχετικά με αυτή. Ζητήστε τους να επιλέξουν τις τέσσερις σημαντικότερες ερωτήσεις. Η εικόνα θα μπορούσε να αφορά ένα θέμα το οποίο εσείς ή ένας άλλος δάσκαλος διδάσκει.
- Τώρα ζητήστε από κάθε ζευγάρι να δείξει την εικόνα τους και τις τέσσερες σημαντικότερες ερωτήσεις τους στο γειτονικό τους ζευγάρι. Δώστε τους δέκα λεπτά να δουλέψουν μαζί για να βρουν τις απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις τους. Ζητήστε τους να κάνουν δύο λίστες:
 1. Ερωτήσεις στις οποίες δεν μπορούν να βρουν απάντηση.
 2. Ερωτήσεις με μια πιθανή απάντηση
- Για τις ερωτήσεις με μια πιθανή απάντηση είναι σημαντικό να σημειώσουν ΓΙΑΤΙ επέλεξαν αυτή την απάντηση. Για παράδειγμα εάν νομίζουν ότι ένα παιδί σε μία εικόνα είναι από μια χώρα του βορρά, ποιες ενδείξεις υπήρξαν στην εικόνα οι οποίες τους βοήθησαν να το συμπεράνουν αυτό;
- Αναρτήστε όλες τις εικόνες, τις ερωτήσεις και απαντήσεις. Ζητήστε από τους μαθητές να εξετάσουν την εικόνα, τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις όλων των άλλων και να κάνουν πρόσθετα σχόλια όπου είναι απαραίτητο. Αφήστε ένα χώρο όπου οι δάσκαλοι, οι γονείς ή άλλοι μαθητές μπορούν επίσης να σχολιάσουν και να συνεισφέρουν τις δικές τους ιδέες σχετικά με τις εικόνες.
(Βλέπε τα μέρη **Το παιχνίδι του ημερολογίου** (Τρίτο Μέρος) και **Δικαιώματα στις Ειδήσεις** (Τέταρτο Μέρος) για περισσότερες δραστηριότητες με φωτογραφίες).

Κινούμενα σχέδια και κόμιξ

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Τα κινούμενα σχέδια και τα κόμιξ επηρεάζουν πολύ τους νέους. Μπορούν να τους διασκεδάζουν και να τους ενημερώνουν ή να ενθαρρύνουν τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην τάξη με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Για παράδειγμα, μπορείτε να προετοιμαστείτε για μια συζήτηση με θέμα τη βία στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ζητώντας από τους μαθητές να μετρήσουν πόσα επεισόδια βίας εμφανίζονται στα κινούμενα σχέδια και τα κόμιξ σε μια εβδομάδα. Τα κινούμενα σχέδια που σκισάρονται από τους ίδιους τους μαθητές μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη μεταβίβαση των ζητημάτων περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο υπόλοιπο σχολείο.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Πάρτε κινούμενα σχέδια / κόμιξ από εφημερίδες, περιοδικά, κόμιξ και διαφημίσεις που να έχουν ως θέμα το θέμα που είναι υπό μελέτη. Για παράδειγμα, βία, έλλειψη ανοχής ή ρατσισμός. Ζητήστε από τους μαθητές να τα συζητήσουν κατά ομάδες. Κατόπιν ρωτήστε:
 - Ποια είναι η πρώτη συναισθηματική σας αντίδραση;
 - Ποιο είναι το μήνυμα του κινούμενου σχεδίου ή της ιστορίας του κόμιξ;
 - Οι εικόνες μπορούν να αφηγηθούν αποτελεσματικά την ιστορία, να εκφράσουν μια άποψη, να κάνουν τους ανθρώπους να σκεφτούν συγκεκριμένα ζητήματα;
 - Κριτικάρει μια ιδέα ή μια ομάδα ανθρώπων;
 - Περιλαμβάνει στερεότυπα ή προκαταλήψεις για μια συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων όπως γυναίκες, εθνοτικές ομάδες, πρόσφυγες, ανθρώπους με ειδικές ανάγκες;
 - Είναι σοβαρό, χιουμοριστικό ή ειρωνικό; Πώς αυτό συμβάλλει στο μήνυμα;

Η

- Ζητήστε από τους μαθητές να επιλέξουν ένα ζήτημα που να αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και να κάνουν ένα κόμιξ με βάση το θέμα αυτό. Ζητήστε τους να προσπαθήσουν να παρουσιάσουν αυτό το θέμα όσο πιο καλά μπορούν, έτσι ώστε οι εικόνες θα κάνουν τους ανθρώπους να σκεφτούν τα συγκεκριμένα ζητήματα [οι εικόνες να βοηθήσουν τα άτομα που θα παρακολουθήσουν την παρουσίαση να προβληματιστούν για τα συγκεκριμένα ζητήματα].
- Παρουσιάστε τα αποτελέσματα.

Βίντεο

Οργανώσεις όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Διεθνής Αμνηστία έχουν παράγει βιντεοκασέτες για χρήση στη σχολική τάξη (βλέπε Έκτο Μέρος). Αποσπάσματα των ειδήσεων της τηλεόρασης και ντοκιμαντέρ μπορούν εξίσου να είναι χρήσιμα. Παρατίθενται μερικές προτάσεις που πρέπει να θυμάστε όταν χρησιμοποιείτε βιντεοκασέτες :

Εάν οι μαθητές επεξεργάζονται τις πληροφορίες που λαμβάνουν από τις βιντεοκασέτες είναι πιθανότερο να τις θυμούνται μετά. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους για να γράψουν ένα ημερολόγιο από την οπτική γωνία ενός χαρακτήρα που είδαν στο βίντεο, ή να χρησιμοποιήσουν τη βιντεοκασέτα ως βάση για μια συζήτηση. Δείτε τις άλλες μεθόδους διδασκαλίας σε αυτό το Μέρος του εγχειριδίου για να πάρετε ιδέες.

Εφημερίδες

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διάδοση των πληροφοριών σε μια δημοκρατική κοινωνία. Ωστόσο μερικές φορές οι ειδήσεις είναι

υποκειμενικές και είναι γεμάτες από στερεότυπα και προκαταλήψεις. Με το να προσδιορίζουν και να αναλύουν την προκατάληψη στις εφημερίδες οι μαθητές μαθαίνουν να την αναγνωρίζουν και να την καταπολεμούν σε καταστάσεις της καθημερινότητας. Αυτή η δραστηριότητα βελτιώνει επίσης τις επικοινωνιακές δεξιότητες των μαθητών.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

Επιλέξτε ένα επίκαιρο ζήτημα των δικαιωμάτων το οποίο τυγχάνει ευρείας κάλυψης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη χώρα σας, για παράδειγμα, η μεταχείριση των μειονοτήτων.

Εναλλακτικά, επιλέξτε μια «τάση» που χαρακτηρίζει αρκετές διαφορετικές ιστορίες, όπως η αδιαλλαξία.

- Χωρίστε την τάξη σε ομάδες των τεσσάρων ή πέντε ατόμων.
- Δώστε σε κάθε ομάδα τουλάχιστον μια ιστορία από τις τοπικές εφημερίδες σχετικά με το επιλεγμένο θέμα. Εάν είναι απαραίτητο, το ίδιο δημοσίευμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από όλες τις ομάδες. Δημοσιεύματα από διαφορετικές εφημερίδες για το ίδιο γεγονός είναι καλά για σύγκριση.
- Ζητήστε από κάθε ομάδα να συζητήσει μερικά ζητήματα από τον ακόλουθο κατάλογο. Επιλέξτε ερωτήσεις ταιριαστές με τα δημοσιεύματα που χρησιμοποιούνται ή επινοήστε άλλες :
 - Ο τίτλος του δημοσιεύματος φανερώνει την άποψη του συντάκτη του σχετικά με το ζήτημα;
 - Ποια είναι η πρώτη εντύπωση σας για την κατάσταση που περιγράφεται; Φαίνεται να είναι κάποιος ένοχος; Αν ναι, ποιος;
 - Στρέφονται άμεσες κατηγορίες εναντίον κάποιων; Αν ναι, απαριθμήστε τις κατηγορίες αυτές.
 - Προσφέρεται οποιαδήποτε απόδειξη υπέρ των ισχυρισμών;
 - Πόσο μέρος του δημοσιεύματος επικρίνει κάποιον;
 - Πόσο μέρος υποστηρίζει ή υπεραμύνεται κάποιων;
 - Υπάρχουν καθόλου άμεσα αποσπάσματα από ανθρώπους που επικρίνονται;
 - Ποιες λέξεις νομίζετε ότι επηρεάζουν περισσότερο τη γενική εντύπωση που σας αφήνει δημοσίευμα;
 - Ποιες εντυπώσεις, ενδεχομένως, δίνουν οι απόψεις απλών ανθρώπων σχετικά με το ζήτημα;
 - Ποια η στάση των ανθρώπων στην εξουσία; Για παράδειγμα κοινωνικών λειτουργών, της αστυνομίας, ανώτερων υπαλλήλων και άλλων.
- Αυτό το είδος ανάλυσης μπορεί να ακολουθηθεί από διάφορες δραστηριότητες. Για παράδειγμα από μια εκτενέστερη συζήτηση, από τη σύνταξη άρθρων από τους μαθητές ή από τη σύγκριση της κάλυψης ενός ζητήματος από την εφημερίδα και από την τηλεόραση/ ραδιόφωνο.
- Θα μπορούσατε επίσης να ζητήσετε από τους μαθητές να φέρουν ενδιαφέροντα άρθρα ή ιστορίες που έχουν βρει στις εφημερίδες. Έτσι, μπορεί να γίνει μια συλλογή όλης της τάξης, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως βάση για τις συζητήσεις της τάξης. Οι γονείς μπορούν να εμπλακούν βοηθώντας τους μαθητές να προσδιορίσουν άρθρα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Συνέντευξη

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Κατά τη διδασκαλία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μπορούμε να ψάξουμε να βρούμε σε βιβλία το γράμμα του νόμου, αλλά για να βρούμε συγκεκριμένα παραδείγματα δικαιωμάτων στην πράξη μπορούμε να κοιτάξουμε τριγύρω μας στις δικές μας κοινωνίες. Για παράδειγμα, εάν η τάξη μελετά τα δικαιώματα του παιδιού, οι γονείς τους και οι γιαγιάδες και παππούδες τους θα είναι μια σημαντική πηγή πληροφοριών για το πώς οι ζωές των παιδιών έχουν αλλάξει με την πάροδο των χρόνων.

Οι συνεντεύξεις είναι ένας καλός τρόπος για να «μεταφερθεί» η ευρύτερη κοινωνία στο σχολείο, για να συνδεθεί η μελέτη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με την πραγματική ζωή και επίσης για να βελτιωθούν οι δεξιότητες των μαθητών στην αντιμετώπιση διάφορων ανθρώπων.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

Δείτε την ενότητα **Μεγάλοι άνθρωποι – μικροί άνθρωποι** στο **Τρίτο Μέρος** για ένα παράδειγμα συνέντευξης τάξης.

Λεκτικός συνειρμός

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;

Αυτή η μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιηθεί με μια τάξη στην αρχή ενός θέματος, για να ανακαλύψει ο δάσκαλος πόσα ξέρουν ήδη τα παιδιά γι' αυτό το θέμα, και στο τέλος για να ανακαλύψουν πόσα έμαθαν.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Πάρτε μια λέξη κλειδί σχετική με το προς συζήτηση ζήτημα.
- Ζητήστε από τους μαθητές να σημειώσουν γρήγορα άλλες λέξεις που τους έρχονται στο μυαλό όταν ακούνε αυτή τη λέξη. Αυτή είναι μια πολύ σύντομη άσκηση, ένα λεπτό ή δύο αρκούν.
- Καταστήστε σαφές ότι είναι αποδεκτό να μην γράψουν τίποτα απολύτως. Το αποτέλεσμα είναι ένα «στιγμιότυπο» όλων των λέξεων που οι μαθητές συνδέουν με την αρχική λέξη.
- Για να αξιολογήσετε τη διαδικασία μάθησης, μπορείτε να συγκρίνετε τα αποτελέσματα «πριν» και «μετά». Αυτό μπορεί να σας βοηθήσει να αξιολογήσετε τη διδασκαλία σας, και οι μαθητές σας μπορούν να διαπιστώσουν την πρόοδο που σημειώνουν.
- Εναλλακτικά, στο τέλος ενός θέματος, ζητήστε από κάθε μαθητή να πει με μια λέξη τι σκέφτεται ή τι αισθάνεται σχετικά με το θέμα. Ή ζητήστε να σας πει ο καθένας μια λέξη που να σχετίζεται με το θέμα. Ρωτήστε τα παιδιά με τη σειρά συγκεντρώνοντας λέξεις. Ζητήστε από έναν ή δύο μαθητές να κάνουν μια λίστα με αυτές τις λέξεις.

Αναδημιουργία πληροφοριών

Τι είναι αυτή η μέθοδος και γιατί να εφαρμοστεί;:

Ένας καλός τρόπος για να αφομοιώσετε και να κατανοήσετε πληροφορίες είναι να τις αναδημιουργήσετε σε μια άλλη μορφή. Για παράδειγμα, να ακούσετε μια ιστορία και στη συνέχεια να τη διηγηθείτε με εικόνες. Οι μαθητές θα πρέπει να προσδιορίσουν το σημαντικότερο μέρος των πληροφοριών και να αποφασίσουν πώς να τις αναδημιουργήσουν. Ο μαθητής πρέπει να αποφασίσει, «Θα το κάνω έτσι επειδή...».

Αυτή η τεχνική βοηθά την ανάπτυξη της φαντασίας, καθώς επίσης και των δεξιοτήτων παρατήρησης, επιλογής και συλλογισμού.

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί:

- Με τους μαθητές, επιλέξτε μια πηγή όπως μια ιστορία, μία εικόνα, ένα ποίημα, ένα κινούμενο σχέδιο ή ένα φιλμ. Για παράδειγμα, εάν η τάξη μελετά το δικαίωμα κάποιου να είναι μαζί με την οικογένειά του, μπορεί να χρησιμοποιήσει μια εικόνα ενός παιδιού προσφύγων.
- Οι μαθητές διαβάζουν, εξετάζουν ή ακούνε προσεκτικά την αρχική εκδοχή.
- Αποφασίζουν ποια μέρη της ιστορίας θα μεταφέρουν στο νέο μέσο, και εξηγούν τις επιλογές τους. Εάν χρησιμοποιήσετε εικόνα, θα πρέπει να φανταστούν την ιστορία που περιγράφει η εικόνα.
- Εάν θέλουν να προσθέσουν πράγματα που δεν υπήρχαν στο αρχικό, χρειάζεται να εξηγήσουν το λόγο.
- Οι μαθητές παράγουν τη νέα εκδοχή.

Ιδέες για μέσα αναδημιουργίας [αναδημιουργία μέσων]

- Ένα «ραδιοφωνικό θεατρικό έργο», ηχογραφημένο σε κασέτα.
- Ένα διήγημα.
- Μια ιστορία σε μορφή κόμιξ.
- Ένα αφηγηματικό ποίημα.
- Μια ιστορία που θα αφηγηθούν στους συμμαθητές τους ή σε όλο το σχολείο.
- Μια έκθεση στην τάξη.

Πώς να σχεδιάσετε τις δικές σας διδακτικές δραστηριότητες για τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Κάθε δραστηριότητα σε αυτό το εγχειρίδιο έχει προτάσεις που θα σας βοηθήσουν να την προσαρμόσετε στις δικές σας ανάγκες. Μπορείτε επίσης να σχεδιάσετε δικές σας εντελώς νέες δραστηριότητες, βασισμένες σε ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα σας. Ακολουθεί απλό υπόδειγμα που θα σας βοηθήσει να το κάνετε αυτό.

Πριν το διαβάσετε, κοιτάξτε πίσω στο «Τι είναι Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα» στη σελίδα ..., ιδιαίτερα στο διάγραμμα που παρουσιάζει τις δεξιότητες, τις γνώσεις, τις στάσεις και τη μεθοδολογία.

(Οι συμβουλές σε αυτή τη σελίδα είναι βασισμένες στις συζητήσεις με το Citizenship Foundation και στο δοκίμιο «Developing a lesson» της Felisa Tibbitts).

1. Επιλέξτε ένα γενικό αντικείμενο ή θέμα. Το θέμα θα μπορούσε να προέρχεται από ένα επίκαιρο γεγονός (όπως τις τοπικές εκλογές), ένα ζήτημα που σας ενδιαφέρει (ανοχή) ή ένα ζήτημα που είναι απαραίτητο στο επίσημο Πρόγραμμα Σπουδών.
2. Αποφασίστε ποιες **ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ**, **ΓΝΩΣΕΙΣ** και **ΣΤΑΣΕΙΣ** θέλετε οι μαθητές σας να αναπτύξουν γύρω από αυτό το θέμα. Καταγράψτε τις (δείτε τα κουτάκια στις σελίδες ... και ... για περισσότερες ιδέες σχετικά με τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις γνώσεις).
3. Επιλέξτε τη **ΜΕΘΟΔΟ** διδασκαλίας σας ή τα υλικά πάνω στα οποία θέλετε να οργανώσετε το μάθημα. Αυτό μπορεί να βοηθήσει να εστιάσετε σε μια βασική δραστηριότητα, γύρω από την οποία το μάθημα θα οικοδομηθεί. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να περιλαμβάνει συνήθεις δραστηριότητες, όπως την ανάγνωση κειμένων από τους μαθητές και την παρουσίαση των απόψεών τους σε συζητήσεις και εκθέσεις ή λιγότερο συμβατικές δραστηριότητες όπως ερευνητικά πρότζεκτ, τη χρήση εφημερίδων, την οργάνωση μιας συζήτησης με αντιπαράθεση επιχειρηματολογίας, ή τη δημιουργία ποιήματος.
4. Γράψτε σε περίληψη τα διαφορετικά στάδια τα οποία θα επιθυμούσατε να έχετε στο μάθημα. Οι περισσότερες δραστηριότητες σ' αυτό το εγχειρίδιο έχουν την ακόλουθη δομή:
 - προθέρμανση, άσκηση παρακίνησης (όπως ανοιχτές ερωτήσεις)
 - συγκεκριμένη εργασία ατομικά ή σε μικρές ομάδες.
 - συζήτηση ολόκληρης της ομάδας (στη συνέχεια παρουσίαση της εργασίας μιας μικρής ομάδας, εάν θεωρηθεί απαραίτητο)
 - τέλος και ακόλουθες αναθέσεις εργασιών

5. Τώρα σκεφτείτε τι προαπαιτούμενες γνώσεις χρειάζονται οι μαθητές. Επίσης, σκεφτείτε πώς θα αξιολογήσετε τη δραστηριότητα (βλέπε σελίδα ... για περισσότερα σχετικά με την αξιολόγηση). Θυμηθείτε να υπολογίσετε το χρόνο για κάθε μέρος της δραστηριότητας.
6. Τώρα επιστρέψτε στον αρχικό κατάλογο με τους στόχους που είχατε θέσει. Τους έχετε καλύψει όλους κατά την προετοιμασία σας; Φροντίστε να τηρήσετε ισορροπία ανάμεσα στη συζήτηση, τη σκέψη και τη δράση στην τάξη.

Δειγματικό μάθημα στη δημιουργία στερεοτύπων

Σκοποί / Μαθησιακά Σημεία:

(Σημείωση: μπορείτε να σκεφτείτε γι' αυτούς τους στόχους ως δεξιότητες, γνώσεις και στάσεις, εάν θέλετε – βλέπε στην ενότητα **Τι είναι Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα** στο **Πρώτο Μέρος**).

- Οι μαθητές θα κάνουν τη διάκριση μεταξύ γενικεύσεων και στερεοτύπων.
- Οι μαθητές θα βρουν παραδείγματα στερεοτύπων από τα μέσα ενημέρωσης της περιοχής τους
- Οι μαθητές θα αναπτύξουν ευαισθησίες για εκείνες τις ομάδες που καθίστανται στερεότυπα.

Τι θα χρειαστείτε:

- Πίνακας ή μεγάλα φύλλα χαρτιού
- Εφημερίδες και περιοδικά

Χρόνος:

45 λεπτά

Πώς να εφαρμοστεί:

- Εισαγωγή (10 λεπτά)
Ο δάσκαλος γράφει στον πίνακα ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων (ηλικιωμένοι, κορίτσια, αγόρια, ανάπηροι) και ζητά από τους μαθητές να προτείνουν περιγραφικές λέξεις που χαρακτηρίζουν αυτές τις ομάδες. Γράφει τις λέξεις στον πίνακα.
Ο δάσκαλος συνοψίζει αυτές τις απόψεις, ψάχνοντας για κοινά σημεία ανάμεσα στις κατηγορίες και αποφασίζει μαζί με τους μαθητές αν τα χαρακτηριστικά που αποδίδονται είναι θετικά, αρνητικά ή ουδέτερα.
Στη συνέχεια κάνει τη διάκριση μεταξύ γενίκευσης και στερεότυπου και ρωτά τους μαθητές :
«Πώς νομίζετε ότι αποκτήσατε αυτές τις απόψεις;»
«Από την εμπειρία σας, ή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ή από την οικογένεια και τους φίλους;»
- Ομαδική εργασία (10 λεπτά).
Ο δάσκαλος ζητά από τους μαθητές να χωριστούν σε ομάδες των πέντε ή των έξι. Κάθε ομάδα μπορεί να πάρει μια εφημερίδα και ένα περιοδικό, ή οι ομάδες μπορούν να μελετήσουν διαφορετικά μέσα ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων δημοφιλών τηλεοπτικών προγραμμάτων ή βιβλίων. Οι μαθητές εξετάζουν λεπτομερώς τα υλικά,

ψάχνοντας απεικονίσεις ορισμένων ομάδων - σε μορφή κειμένου και σε εικόνες. Οι ομάδες μπορούν να είναι ομάδες που χρησιμοποιήθηκαν στην αρχή της εισαγωγής, καθώς επίσης και άλλες ομάδες που είναι γνωστό ότι υφίστανται διακρίσεις στην κοινωνία μας. Τα στερεότυπα μπορεί να είναι θετικά, αρνητικά ή ουδέτερα.

- Οι ομάδες κάνουν τις παρουσιάσεις τους στην τάξη (10 λεπτά)
Ζητήστε από την τάξη συνολικά να απαντήσει τις ακόλουθες ερωτήσεις:
«Τι ομοιότητες βρήκατε μεταξύ των ομάδων που αποτελούσαν θετικά στερεότυπα;»
«Τι ομοιότητες βρήκατε μεταξύ των ομάδων που αποτελούσαν αρνητικά στερεότυπα;»
Ο δάσκαλος μπορεί να αξιοποιήσει την ευκαιρία να επισημάνει ότι:
 - Οι γενικεύσεις για ορισμένες ομάδες είναι αρνητικές, και μπορούν να καλούνται προκαταλήψεις.
 - Οι αρνητικές γενικεύσεις για ολόκληρες ομάδες ανθρώπων συχνά δεν βασίζονται στην πραγματική, προσωπική επαφή με την ομάδα.
- Συμπέρασμα (5 λεπτά)
«Από πού προέρχονται αυτά τα στερεότυπα;»
«Ποια συμπεράσματα μπορούν να συναχθούν για τις γενικεύσεις και τα στερεότυπα, βάσει αυτής της δραστηριότητας;»
(Για παράδειγμα, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι γενικεύσεις και τα στερεότυπα εμπεριέχονται σε πολλά σημεία της κουλτούρας μας, στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, στις γνώμες φίλων και της οικογένειας. Συμπεραίνουμε επίσης ότι τα αρνητικά στερεότυπα βασίζονται στο φόβο και τα θετικά στο φθόνο.)
- Συνέχεια
Οι μαθητές μπορούν να γράψουν μια σύντομη έκθεση σχετικά με μια περίπτωση που θεώρησαν ότι αποτέλεσαν θετικό ή αρνητικό στερεότυπο. Αυτό πως τους έκανε να νιώσουν;
- Αξιολόγηση (βλέπε το κεφάλαιο **Αξιολόγηση του Εργαστηρίου σας Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Έκτο Μέρος** για περισσότερα σχετικά με την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων σας με θέμα τη διδασκαλία ανθρωπίνων δικαιωμάτων).
Τα κριτήρια αξιολόγησης σας για αυτή τη δραστηριότητα μπορεί να είναι:
 - Πώς μεμονωμένοι μαθητές συνέβαλαν στη συζήτηση της τάξης
 - Πώς μεμονωμένοι μαθητές συμμετέχουν / συνεργάζονται στην ομαδική εργασία;
 - Αποτελέσματα ομαδικής εργασίας (βαθμός ομάδας)
 - Έκθεση
- Προσαρμόζοντας το μάθημά σας:
Να είστε κάπως ευέλικτοι στον τρόπο εκτέλεσης των δραστηριοτήτων σας. Μερικά μέρη ενός μαθήματος θα συναρπάσουν τους μαθητές περισσότερο από άλλα και μπορεί να εκπλαγείτε ανακαλύπτοντας ότι ορισμένες συζητήσεις ή στάδια της δραστηριότητας είναι ιδιαίτερα χρήσιμα στους μαθητές και επομένως απαιτούν περισσότερο χρόνο. Μια δραστηριότητα πρέπει να σχεδιαστεί σαν ένα «ακορντεόν» – και μεμονωμένα μέρη της να μπορούν να επεκταθούν ή να συμπυκνωθούν ανάλογα με την ανταπόκριση των μαθητών. Αφού δοκιμάσετε τη δραστηριότητα, κρατήστε σημειώσεις για σας έτσι ώστε να μπορείτε να κάνετε τις απαραίτητες 'ρυθμίσεις' την επόμενη φορά.

Αξιολόγηση των διδασκικών δραστηριοτήτων σας σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα

Ανάλογα με το πώς εισάγετε τη διδασκαλία για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο, η αξιολόγηση μπορεί να είναι κάτι το οποίο είστε υποχρεωμένοι να κάνετε ή το οποίο θέλετε να κάνετε. Οποιοδήποτε και αν είναι το κίνητρό σας υπάρχουν πολλοί καλοί λόγοι για να προβείτε σε αξιολόγηση:

- Είναι μια ευκαιρία για να αποδείξετε στον εαυτό σας ότι οι προσπάθειές σας έχουν αποτελέσματα και είναι σημαντικές (ή να διαπιστώσετε γιατί δεν είναι αποτελεσματικές και πώς να τις αλλάξετε).
- Αποκτούν οι προσπάθειές σας αξιοπιστία σε σχέση με τις εκπαιδευτικές αρχές.
- Δίνει στα παιδιά την ευκαιρία να παρακολουθήσουν τη δική τους πρόοδο.
- Μπορεί να είναι μέρος της διαδικασίας βελτίωσης της προσωπικής ευθύνης των μαθητών για τη μάθηση τους.

Παρακάτω υπάρχουν μερικές ιδέες για την αξιολόγηση στην τάξη. Για ιδέες σχετικά με την αξιολόγηση στα εργαστήρια, δείτε το κεφάλαιο **Αξιολόγηση του Εργαστηρίου σας Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Έκτο Μέρος**.

(Αυτές οι συμβουλές βασίζονται στο δοκίμιο «Lesson Evaluation in the Human Rights Classroom» της Felisa Tibbitts).

Οι μέθοδοι ακαδημαϊκής αξιολόγησης (όπως η βαθμολόγηση δοκιμίων ως προς την τεκμηρίωση και την ακρίβειά τους, αν και είναι χρήσιμες για την αξιολόγηση του ΓΝΩΣΤΙΚΟΥ μέρους της διδασκαλίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (βλέπετο κεφάλαιο **Τι είναι Εκπαίδευση στα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Πρώτο Μέρος**), δεν είναι τόσο χρήσιμες για την αξιολόγηση των **ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ** και των **ΣΤΑΣΕΩΝ**.

Επίσης, είναι σχετικά εύκολο να πάρει ο δάσκαλος στο σπίτι μια στοίβα από εκθέσεις για να τις βαθμολογήσει, αλλά είναι αρκετά δύσκολο να παρακολουθήσει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων σε μια πολυάσχολη τάξη μαθητών ιδιαίτερα αν εργάζονται σε μικρές ομάδες. Αυτό έχει οδηγήσει τους εκπαιδευτές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο να συνδυάσουν παραδοσιακές τεχνικές βαθμολόγησης με νέες τεχνικές αξιολόγησης που στόχο έχουν να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα των δεξιοτήτων και των στάσεων στο πλαίσιο της διδασκαλίας τους.

Πώς μπορώ να αξιολογήσω δεξιότητες και στάσεις;

Η βαθμολόγηση δεξιοτήτων και των στάσεων γίνεται ευκολότερη (-ος) αν:

- έχετε σαφή κριτήρια και μέτρα (που έχετε συμφωνήσει με τους μαθητές κατά προτίμηση) βάσει των οποίων μπορείτε να αξιολογήσετε την επίδοση ενός μαθητή.
- ζητήσετε από τους μαθητές να αξιολογήσουν επικοινωνητικά ο ένας τη συμπεριφορά του άλλου.

Η εμπλοκή των μαθητών στην αξιολόγηση του εαυτού τους και των συμμαθητών τους έχει το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι ενθαρρύνει τους μαθητές να αναλάβουν περισσότερη ευθύνη για τη συμπεριφορά τους. Ωστόσο, μερικοί δάσκαλοι μπορεί να ανησυχίσουν για το ενδεχόμενο οι αξιολογήσεις μαθητών και δασκάλου να είναι αντικρουόμενες. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι διαφορές μπορούν να συζητηθούν και αν είναι απαραίτητο, να επαναπροσδιοριστούν οι διαδικασίες αξιολόγησης.

Είναι δυνατό να συνεργαστείτε με τους μαθητές, για παράδειγμα, με καταγισμό ιδεών (βλέπε την ενότητα για τον **Καταγισμό Ιδεών** στο **Δεύτερο Μέρος**) για να απαριθμήσετε τα κριτήρια ή τα μέτρα για τη συμμετοχική εργασία. Εδώ είναι ένα παράδειγμα ενός τέτοιου καταλόγου:

Δεξιότητες σε μικρή ομάδα εργασίας¹

Ο μαθητής:

- έχει στο νου του το σκοπό ή την εργασία
- συνεργάζεται με άλλα μέλη της ομάδας
- εργάζεται χωρίς να ενοχλεί τους άλλους
- φέρεται με αβρότητα σε όλα τα μέλη της ομάδας
- κάνει ένα σημαντικό μέρος της εργασίας
- συμβάλλει στη βελτίωση της ομαδικής εργασίας.

Είναι δυνατό να αξιολογηθούν οι στάσεις με τον ίδιο τρόπο. Για παράδειγμα:

Αξιολόγηση της «σκέψης χωρίς περιορισμούς»²

Ο μαθητής:

- σκέφτεται νέες ιδέες και δραστηριότητες
- δοκιμάζει νέους τρόπους χειρισμού καταστάσεων
- θέτει τα γεγονότα πριν από τα συναισθήματα στις συζητήσεις
- αλλάζει συμπεράσματα λαμβάνοντας υπόψη νέα στοιχεία
- βασίζει τις κρίσεις του στην αμεροληψία απέναντι στους άλλους
- εξετάζει όλες τις πλευρές ενός ζητήματος
- αναγνωρίζει στερεότυπα και προκαταλήψεις.

¹ Από Michaelis, John U.C (1988), *Social Studies for Children: A Guide to Basic Instruction*, 9th edition (Englewood Cliffs: Prentice Hall, σ. 388).

² Από Michaelis, John U.C (1988), *Social Studies for Children: A Guide to Basic Instruction*, 9th edition (Englewood Cliffs: Prentice Hall, σ. 388).

Για την αυτοαξιολόγηση, ένας παρόμοιος κατάλογος μπορεί να χρησιμοποιηθεί.
Για παράδειγμα:

Αξιολόγηση της ανάπτυξης αξιών³

Πώς βαθμολογείτε τον εαυτό σας ως προς στα χαρακτηριστικά που απαριθμούνται εδώ;
(Α= πολύ καλός/-ή, Β= καλός/-ή, Γ= μέτριος/-ια, Δ= πολύ κακός/-ή)

- σέβομαι τους άλλους
- ενδιαφέρομαι για τους άλλους
- ακούω τους άλλους
- είμαι αφοσιωμένος /η σ' αυτό που κάνω
- είμαι ευαίσθητος/-η στις ανάγκες των άλλων
- κρίνω δίκαια τους άλλους
- συνεργάζομαι με τους άλλους
- σκέφτομαι προτού ενεργήσω
- είμαι τίμιος/-α
- βοηθώ τους άλλους
- παραδέχομαι τα λάθη μου

Τέλος, εδώ είναι ένα δείγμα τρόπου βαθμολόγησης ο οποίος περιλαμβάνει την αξιολόγηση της ομαδικής εργασίας, των συζητήσεων και των κοινών πρότζεκτ, καθώς και των πιο παραδοσιακών ασκήσεων και τεστ:

Δειγματικό σχέδιο βαθμολόγησης για ένα τρίμηνο (12 εβδομάδες)

- Βαθμοί για κάθε ομαδική δραστηριότητα (μια την εβδομάδα), βασίζονται:
 - στη συμμετοχή (ατομική ανάθεση – βαθμολογείται με βάση την αυτο-αξιολόγηση και την αξιολόγηση από τους άλλους μαθητές)
 - στο ομαδικό αποτέλεσμα (ομαδική ανάθεση – βαθμολογείται από το δάσκαλο).
- Γραπτά τεστ και εργασίες στο σπίτι (βαθμολογούνται από το δάσκαλο).
- Εργασία πρότζεκτ (μια το τρίμηνο)
 - Υπολογίζεται ο σχεδιασμός, η εκτέλεση και η εκπαιδευτική αξία για το μαθητή (βαθμολογείται από το δάσκαλο, και από άλλους μαθητές βάσει της προφορικής παρουσιάσής της)
- Συμμετοχή και συμβολή σε συζητήσεις της τάξης (βαθμολογείται από το δάσκαλο και τους συμμαθητές).

Όπως με όλες τις πτυχές της Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, μόλις δοκιμάσετε αυτό το είδος βαθμολόγησης θα έχετε τις δικές σας ιδέες για το πώς να το εφαρμόσετε με τη δική σας τάξη- αυτές οι σελίδες δίνουν το έναυσμα για τις δικές σας σκέψεις.

³ Από Michaelis, John U.C (1988), *Social Studies for Children: A Guide to Basic Instruction*, 9th edition (Englewood Cliffs: Prentice Hall, σ. 377).